REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina -a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Dumineca 9.)

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 48.—Anul LXXI. Brașov, Vineri 29 Februarie (13 Martie) 1908.

Cestiunea școalelor grănițerești.

Abia a trecut o lună de când maghiarizatorii din țara Făgărașului au ridicat săcurea, țântind drept la rădăcina școalelor române, câștigate cu atâtea jertfe în avere și sânge de foștii grănițeri din Reg. I român de graniță și apărate și îngrijite cu atâta iubire de răposatul colonel baron Urs, timp de 30 de ani, până ce a fost în viață. Știm că comisiunea administrativă a comitatului Făgăraș a hotărât prin ordinul dela 8 Februarie a. c., moartea acestor școale române și prefacerea lor în școale maghiare. Ce s'a întâmplat de atunci? Cetitorii noștri de sigur sunt nerăbdători de a ști cum stă lucrul cu acest nou atentat îndrăsneț îndreptat împotriva vieței noastre naționale.

Vom căuta a face destul dreptei lor dorințe de-a afla ceva despre soartea acelor școli române, atât de mult și de crud amenințate, și deci vom descrie aici cu deamănuntul ce s'a petrecut în săptămânile din urmă în cauza acestor școale.

După ce Gazeta noastră și-a ridicat glasul protestător în contra nelegiuitului atentat, au început să deștepte din amorțeală Românii făgărășeni și să se gândească la datoria sfântă, ce o au, de a sări în ajutorul celor 11 școale române, pe cari vor să le sugrume. Ei au pretins mai întâiu dela comitetul administrativ al fondului grăniterilor regim. I. din Sibiiu să conchieme grabnic o adunare generală extraordinară. Apoi au hotărât ca președinții senatelor școalelor amenințate să înainteze un recurs la guvern, în contra hotărârei nelegale a comisiunei administrative și au încredințat pe deputatul Șerban, să compună acest recurs.

Recursul a fost subscris de președinții școalelor grănițerești, și, cu ocaziunea aceasta, toți președinții, dimpreună cu alți fruntași făgărășeni, cu totul 26 la număr, au hotărât a merge în deputațiune la dl fișpan Szell, ca să se plângă în contra procederei lui și a comisiunei administrative. Vorbitorul deputațiunei a fost deputatul Nic. Șerban.

In vorbirea sa, Nic. Șerban a arătat, că comisiunea administrativă a procedat ilegal, fiindcă §-ii legei și a ordonanțelor, la cari se provoacă când decretează ca școalele grănițerești să se prefacă în viitor în școale cu limba de predare maghiară, nu au valoare în cazul de față, deoarece aceste școale au fost până acuma *școale cu limba de predare română*, ar nu maghiară.

Precum ni-se spune, fișpanul Szell Iozsef fu foarte neplăcut atins și încurcat de dreapta plângere a celor 26 fruntași români din comitat. Nu știea cum să mai scuze și să mototolească crudul și nelegiuitul atentat, ce s'a săvârșit sub conducerea lui. A spus fișpanul între altele, că atunci când s'a pertractat afacerea școalelor grănițerești a lipsit din ședință, că la ședință a ajuns numai către sfârșit, când hotărârea era deja luată.

Dar ordinul ilegal cine l'a subcris, nu fișpanul Szell Iozsef? Cum a putut dânsul, să'și scrie numele sub un ordin despre care a trebuit să se convingă, când l'a cetit, că nu numai e nedrept și barbar, dar calcă chiar legea Apponyiană din 1907?

A mai zis d-l fișpan, că în cauza cu școalele grănițerești n'a putut fi informat pe deplin, dar, după ce s'a edat ordinul și a văzut ce valuri mari de nemulțumire produce, *s'a interesat mai de aproape* și a văzut și *s'a convins, că de fapt comisiunea administrativă a trecut peste marginele legii.* De aceea d-l fișpan s'a simțit, zice, îndemnat ca în cercul său de competență să facă pași spre a îndrepta ce a stricat comisiunea când a luat o hotărâre atât de gravă în contra legii.

Cred — zise apoi d-l Szell — că până când recursul d-voastră va ajunge la locul competent, *el va fi devenit deja fără de obiect* — cu alte cuvinte, că nu va mai fi de lipsă ca ministrul să hotărască asupra recursului, deoarece în urma pasului făcut de fișpan, urmează să se nimicească hotărârea comisiunei administrative.

D-l fișpan să se fi plâns în fine că afacerea cu școalele s'a dat publicității. Credem, că nu i-a căzut bine și că ar fi vrut să treacă și de astădată ca cel mai binevoitor față cu Românii. Dar ce să-i faci dacă acel monstruos ordin poartă subscrierea lui?

Nu ne-am mirat, că ordinul de maghiarizare a fost semnat de nepotul acelui bărbat de stat maghiar, care pretindea, pe când sta în fruntea stăpânirei, că nu există cestiune a naționalităților. A trebuit să ne mirăm însă și să stăm înmărmuriți, când am auzit că la acea ședință faimoasă a comisiunei administrative din Făgăraș au fost de față, dela început până la sfârșit, membrii români ai ei, vicarul Macaveiu și advocatul Dr. Șenchea, fără ca unul din ei măcar să-și fi ridicat glasul împotriva uneltirei diavolești contra celor 11 școale.

Ni se spune, că luați la întrebare pentru aceasta, acești fruntași ar fi răspuns, că toate s'au cetit așa în grabă încât ei au rămas — *n'aude n'avede, n'a greul pământului!* Insăși foaia oficială din Făgăraș, a trifoiului, vrea să salveze pe acela dintre ei, care a fost de față, fără a zice măcar care, — cu graba vertiginoasă, ce au desfășurat'o raportorii și comisiunea în rezolvarea agendelor lor din acea ședință curioasă. Intr'acea boerii prezenți au visat poate de timpurile trecute glorioase!

Incă o vorbă și vom încheia pentru azi aceasta ciudată și minunată cronică a mersului trebilor publice din Făgăraș.

Când în numărul ziarului nostru dela 15 (28) Februarie am vorbit pentru întâiașdată de trista ispravă a celor dela comisiunea administrativă din Făgăraș în credința că un comitat românesc ca Făgărașul trebue să aibă și o comisiune administrativă co mitatensă în preponderanță română, am zis în fuga condeiului, că comisiunea, ce a luat, la porunca fișpanului, acea volnică și nelegală hotărire, este compusă în majoritate de membri români și am întrebat dacă acești membri au fost de față?

Aceasta n'au trecut'o cu vederea corespondența semi-oficioasă din Budapesta „Keleti Értesitő", și după ce a spus că „Gazeta" combate cu multă energie încercarea de maghiarizare a școalelor grănițerești din comitatul Făgărașului, adauge: Caracteristic este că în comisiunea, ce a luat hotărârea aceasta sunt Românii în majoritate.

Ei bine, nu este așa! Adevărul este ca în vestita și româneasca țară a Făgărașului, printre vreo 16 membri, sunt în adevăr *numai șase Români* și adecă: Vicișpanul Belle, Dr. Șerban, Dr Șenchia, Dr. Vasu, vicarul Macaveiu și preotul din Vaidarecea Maximilian Receanu.

După ce s'a făcut instalațiunea noului fișpan cu atâta alaiu, s'au făcut și alegerile comitatense de funcționari, cari știm ce rezultat au avut și apoi s'au ales comisiunile.

De aceasta alegere, se vede, puțină grijă au avut „iluștrii conducători", căci a fost lăsată pe după amiazi, când cei mai mulți dintre membrii români ai congregațiunei s'au depărtat din Făgăraș la afacerile lor. Astfel, venind rândul alegerei comisiunei administrative (cea mai importantă dintre toate), abia fu ales într'ânsa ca nou membru un singur Român, ca din grație, preotul dela Vaida-recea.

Eată așa merg treburile „naționale" în Făgăraș. Cine să se mai minuneze dar de năzdrăvăniile cutezătoare ale străinilor, cari au ajuns la cârma comitatului, și de paguba și rușinea Românilor băștinași?

Cum e capul, și căciula!

La aniversarea ziarului nostru.

Astăzi la orele 2 jum p. m. am primit următoarea telegramă:

Budapesta, 12 Martie. (12 oare 12 m.) Cu deplină recunoștință pentru neobosita luptă, purtată șaptezeci de ani pentru înaintarea întregului neam românesc și pentru libertatea tuturor popoarelor, ne asociăm la serbările jubilare ale „Gazetei Transilvaniei".

Greutatea zilelor de acum ne face să înțelegem pe deplin dificultățile cu care a trebuit să lupte — răsbindu-le — primul ziar românesc, deșteptând, luminând și chemând la nouă viață poporul, căruia i-a dedicat munca cinstită și lupta consecventă neșovăitoare, pusă în serviciul partidului național român, pentru desvoltarea națiunei române și păstrarea individualității sale, și care asigură »Gazetei Transilvaniei« loc de frunte în evoluția întreg neamului românesc.

Clubul deputaților naționaliști din Budapesta:

Dr. Teodor Mihali, președinte, *Dr. Mihail Polyt, Dr. Coriolan Brediceanu, Dr. Milan Hodzsa, Dr. Nicolau Oncu, Dr. Vasile Lucaciu, Dr. George Popoviciu, Dr. Stefan Petrovici, Vasile Damian, Dr. Alex. Vaida-Voevod, Dr. A. Vlad, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Matia Bella. Dr. Martin Kollar, Dr. Nicolae Şerban, Dr. St. C. Pop, Ioan Suciu. Dr. Vasile Goldiș. Francisc Skicsak, Milan Ivanka.*

Revista politică.

In dieta din Budapesta s'a reluat Joia trecută *lupta contra înăsprirei regulamentului camerei.* De astă-dată s'au prezentat după o pauză mai lungă și câțiva dintre deputații croați, în numele cărora a luat cuvântul dep. *Supilo* protestând în contra învinuirei, ce le-a aruncat'o în față Croaților dep. Barna, că ei ar fi niște trădători de patrie. Șoviniștii au isbucnit în răcnete sălbatice auzind iarăși vorbă croată în dietă. Sgomotul a fost așa de mare, încât dep. Supilo a trebuit să-și amâne discursul pe altă zi.

Tot în ședința de *Joi* au luat cuvântul deputații naționaliști Matei *Bella* și Coriolan *Brediceanu*, cari au combătut cu energie proiectul revisuirei și au cerut luarea lui dela ordinea zilei. Dep. Brediceanu a zis între altele, că reforma electorală se va face iarăși în favorul unei singure classe de oameni. Egalitate, legalitate și respect de drept nu mai există, iar prigonirile și suspițiunile nu mai au sfârșit, dovadă numeroasele procese de presă contra naționalităților.

In ședința de *Vineri* a vorbit contra regulamentului fostul ministru *Banffy*, care a zis între altele că chestiunea naționalităților nu se poate deslega prin înăsprirea regulamentului. Deputatul disident *Farkashazy* a cerut o ședință secretă, în care a atacat aspru pe presidenții dietei, că calcă de multe-ori libertatea cuvântului.

Sâmbătă a vorbit iarăși croatul *Supilo* și a protestat în numele Croaților contră înăsprirei regulamentului, cerând ca proiectul să se dea spre studiare unei comisii regnicolare ungaro-croate. Ministrul *Wekerle* protestează în contra acestei cereri și numește pe Croați, obraznici și scrintiți. *Supilo* n'a rămas dator cu răspunsul și a spus lui Wekerle, ca să caute astfel de scrintiți în sânul coaliției maghiare și mai ales între koșuthiști, cari și-au părăsit principiile. In aceeași ședință au luat cuvântul contra înăspririi regulamentului deputații naționaliști Paul *Blaho* (slovac), Iașa *Mirksits* (sârb) și Dr. Alexandru *Vaida*. Se știe că dep. Vaida n'a mai luat cuvântul de când cu scandalul din anul trecut. Când s'a ridicat acum să vorbească, șoviniștii au început să țipe ca din gura șarpelui: „Să eșim! Nu ascultăm pe acest miserabil!" și alte vorbe cocișești. Șoviniștii au și eșit afară, rămânând în sala de ședințe numai deputații naționaliști și croați. D-l Vaida a putut vorbi în liniște, rostind un frumos discurs în contra regulamentului și cerând între altele introducerea grabnică a votului universal.

La sfârșitul ședinței dep. *Brediceanu* a interpelat în chestia *limbei protocolare din comunele Murani și Șag* (com. Timiș). Reprezentanța comunei Murani a hotărât să întroducă și limba protocolară română pe lângă cea maghiară. Iar comuna Șag hotărâse să introducă și limba protocolară germană. Autoritățile caută acum să zădărnicească aceste hotărâri, bazate pe legea de egalitatea națională. Contra acestei ilegalități a interpelat d-l Brediceanu cerând respectarea legei.

In şedinţa de *Luni* a luat cuvântul contra revisuirei dep. Dr. V. *Lucaciu*, care a vorbit dela inceputul şedinţei până la sfârşit, patru ore întregi. Dep. *Lucaciu* a răsturnat pe rând toate dovezile aduse de miniştrii Andrassy şi Apponyi pentru revizuirea regulamentului şi a cerut introducerea cât mai în grabă a votului universal.

In şedinţa de *Marţi* a luat cuvântul contra revizuirei deputatul croat *Manoilovits*, deputatul disident *Csépány* şi deputatul slovac *Ivanca*.

*

Sâmbătă s'a ţinut în Budapesta *congresul partidului radical burghez*, în fruntea căruia stă fostul ministru *Kristoffy* şi fostul secretar de stat Kaffka. La adunare au luat parte 80—100 persoane, între cari vre-o 30 reprezentanţi ai organizaţiilor din provincie. Kaffka în discursul de deschidere a zis, că punctul principal al programului acestui partid e *sufragiul universal, egal, secret, cu votare în comune.*

După adunare a urmat banchet, la care anume a fost invitat Kristoffy ca să dea lămuriri despre pactul încheiat între coaliţie şi coroană, referitor la introducerea votului universal. *Kristoffy* a rostit la banchet un mare discurs. Scopul meu — a zis — a fost să salvez constituţia şi să duc la victorie sufragiul universal. Pentru dreptul şi libertatea poporului m'am luptat şi sunt îndestulit cu lucrul meu, deşi sunt timbrat ca trădător de patrie. E adevărat că mi-am ridicat mâna asupra constituţiei, ba am făcut şi mai mult, am lovit cu toporul stâlpii putrezi pe cari se razimă constituţia, dar am făcut aceasta ca să pun în locul lor stâlpi noui sănătoşi. E adevărat şi aceea, că am distrus comanda maghiară, dar am făcut aceasta pentru-că pretenziunea comandei maghiare era o amăgire mincinoasă a opiniei publice, o seducere a naţiunei menită a provoca revoluţie.

Am încredere în realizarea sufragiului universal, căci punctul 8 al pactului dintre coaliţie este între altele *realizarea reformei dreptului electoral cel puţin pe baze aşa de largi cum se cuprind în proiectul acestui guvern de azi.*

Sub guvernul de azi se înţelege guvernul Fejervary. Deci reforma electorală a coaliţiei poate fi mai largă decât a guvernului Fejervary, dar mai strâmtă nu. Reforma electorală elaborată de guvernul Fejervary e: Votul universal, secret şi cu votare în comune. Etatea e de 24 ani. Condiţia: a scrie şi ceti în orice limbă. Cei cari au avut până acum drept de vot, să-l aibă deocamdată şi în viitor. Mai mult decât atât poate face coaliţia, dar mai puţin nu. Sufragiul universal trebue să se facă. *Regele a dat garanţă că se va face.* Căci s'a convins regele, că realizarea sufragiului universal e necesară pentru bunăstarea popoarelor sale. La facerea pactului n'au fost reprezentate numai coroana şi coaliţia, ci şi poporul fără drept, pe care l'am reprezentat cinstit înaintea regelui, Fejeryary şi eu.

In fine spune, că trebue făcută o contracoaliţie, care să aibă de scop interesele masselor largi ale poporului şi care să facă politică economică şi în locul şovinismului exagerat să introducă o politică socială cinstită. Aceasta e calea viitorului.

Ridicarea soldei ofiţerilor şi soldaţilor din armata Austro-Ungară. Din Viena se anunţă că în şedinţa de alaltăieri a delegaţiei austriace, baronul Aerenthal a rostit o cuvântare anunţând că în cursul lunei Maiu delegaţiile vor fi din nou convocate, când li se va supune aprobării un nou buget, alcătuit pe baza sporirei soldei. Declaraţia aceasta el a făcut-o în numele celor două guverne, adăogând că această reformă se va face independent de celelalte reforme militare.

Mişcarea pentru câştigarea de drepturi politice a femeilor din Ungaria. Alaltăeri s'a prezentat o deputaţiune de vre-o 50 femei din Budapesta la preşedintele dietei Justh şi la miniştrii Apponyi şi Andrassy cerând ca la introducerea votului universal să fie luate în considerare şi drepturile femeilor. Conducătoarea deputaţiunei, d-na Szabados, a zis între altele că femeia, care are datorii cetăţeneşti să aibă şi drepturi cetăţeneşti şi că femeia trebue scoasă de sub »jugul« bărbatului.

La aceste cuvinte ministrul Andrassy a răspuns următoarele: *Cu plăcere a-şi face politică împreună cu d-voastră. Mă tem însă că aceasta v'ar procura momente nu tocmai plăcute.* Trebuesc rezolvate multe probleme mari sociale, înainte de a se ajunge la rezolvirea acestei chestiuni. Trebuesc pregătiri întâiu, şi *femeia trebue cultivată pentru exercitarea unor asemenea drepturi.* Vă asigur că nu vorbesc dintr'o pornire de egoism bărbătesc, căci sunt unul din cei mai mari adoratori şi admiratori ai virtuţii femeii, a cărei manifestare e scrisă în multe pagini din istoria noastră. Dar răbdare!

O scrisoare secretă a Împăratului Wilhelm. Împăratul Wilhelm a trimis de curând în secret o scrisoare ministrului englez de marină, prin care voia să'l influinţeze în interesul Germaniei. Voia adecă să îndemne pe ministrul englez de marină să nu mai mărească flota Angliei şi aşa Germania mărindu-şi flota să aibă aproape tot atâtea năvi de războiu câte are Anglia. Englezii s'au supărat foc pentru acest amestec al Împăratului german în cestiile interioare ale Angliei. Această scrisoare a fost dată la iveală de marele ziar englez »Times«, care a atacat aspru pe împăratul Wilhelm. Afacerea scrisorii a ajuns până şi în parlamentul englez. Înainte de-a se face însă vre-o interpelare atât ministrul de marină cât şi lordul Asquith au declarat în parlament, că scrisoarea Împăratului Wilhelm nu e o scrisoare oficioasă ci o scrisoare privată cum se obicinueşte între prieteni.

Cu data de eri se anunţă din Berlin, că Regele Eduard a scris Împăratului Wilhelm o călduroasă scrisoare, comunicându-i că majoritatea parlamentului şi pressa engleză nu consimt cu cele scrise de ziarul »Times«.

Se crede, că în urma acestei declaraţiuni incidentul s'a aplanat.

Banchet în onoarea generalului Lupu.

— Coresp. part. a „Gaz. Trans.“ —

Viena, 9 Martie n.

O frumoasă zi de adevărată serbare au avut Românii din Viena Duminecă în 8 l. c., când s'a adunat întreagă colonia română să sărbătorească într'un banchet aranjat la îndemnul d-lui Dr. St. N. Ciurcu avansarea fostului colonel c. r. şi vrednicului fruntaş al Românilor d-l *Alexandru Lupu* la rangul de general. Sala restaurantului »Zur grossen Tabakspfeife« de pe Graben era la 8½ seara ticsită de lume. Între cei de faţă am observat afară de iubilant cu d-na şi cumnata d-sale d-na Maniu, pe Dr. Aurel cav. de Onciul cu d-na, d-l Dr. Ciurcu, pe d-nele şi d-nii: Dr. C. Vasiliu, Dr. Cuparescu, Dr. L. Popovici, Dr. A. Popa, Dr. Sturdza, Gramatovici, Finţescu, d-şoara E. Topliceanu, d-na Cârstiuc, d-şoara şi d-l C. Popovici, d-l locotenent Iacoban cu d-na, Dr. V. Cioban, d-nii Mihaiu Popovici, reprezentanţii »României June«, »Clubului Român«, toţi ofiţerii români din capitală etc.

Guirlandele şi florile de pe mese variau plăcut cu florile de pe feţele celor de faţă, flori, cari totdeauna sunt espresia bucuriei, când te poţi arăta cât de puţin recunoscător faţă de o persoană, care de 12 ani încoace a lucrat numai pentru binele connaţionalilor săi dintr'un centru străin de limba şi legea strămoşească. Căci meritele d-lui general Lupu pentru toată suflarea românească din Viena sunt tipărite pe paginele cele mai frumoase ale instituţiunilor create şi protejate de d-sa şi vor rămânea neperitoare. Un şir de oratori au căutat cu ocasiunea aceasta să scoată în relief aceste merite. Aşa a vorbit în numele parochiei române neobositul capelan militar *Dr. V. Cioban*, care cu dreptul a accentuat că această instituţiune datoreşte crearea şi esistenţa ei în cea mai mare parte îndemnului şi muncii neobosite a generalului Lupu. In numele ofiţerilor români a vorbit căpitanul auditor d-l *Dr. A. Nedelcu*, care a descris în cuvinte potrivite activitatea lui Lupu ca ofiţer la regimentul român 64, unde acest bătrân blând a condus ca un tată adevărat pe ostaşul român spre bine, adevăr şi frumos.

In numele societăţii de industriaşi »Clubul Român« a vorbit d-l *Dr. L. Popovici*, care în vorbirea sa a relevat munca de ani a d-lui Lupu pentru această instituţiune. De 12 ani de când d-l Lupu petrece în Viena, a căutat să închege rândurile meseriaşilor, a umblat zi şi noapte, căutând în acest chaos pe Români şi aflându-i i-a adus la club. li-a vorbit de misiunea stării de mijloc la Români, li-a însuflat dor de muncă şi păstrarea sentimentului naţional. Şi dacă »Clubul Român« are azi un număr atât de frumos de membrii, i-se datoreşte numai acestui bărbat neobosit. Tot iniţiativei d-sale i-se datoreşte şi înfiinţarea chorului meseriaşilor, care va aduce roade frumoase. Ţi-i mai mare dragul să-l asculţi pe acest bătrân înălbit în muncă pentru tot ce e românesc, vorbindu-le meseriaşilor în graiul său dulce şi ademenitor despre rolul industriei la Români şi îndemnându-i să nu rămână în Viena, ci să se întoarcă la vetrele părinteşti, unde să propage industria la păturile largi ale poporului nostru.

In numele societăţii acad. „România Jună“, care după espresia d-lui general formează *cavaleria uşoară a românismului* din Viena, şi pentru care d-sa ca membru onorar are merite netrecătoare a vorbit *vicepreşedintele societăţii d-l A. Cărăuş*. Intre altele voiu să relevez următoarele din această cuvântare: »*Naţiunea română de sub sceptrul habsburgic, moştenitoarea virtuţii militare a vechei Rome, a dat dovezi de bravură de nenumărate ori, a pus pe Napoleon I. în uimire, n'a fost însă părtaşă de încrederea cuvenită din partea cercurilor înalte. Tocmai în ultimele decenii, apreciând talentul ei strategic, au fost înaintaţi Românii militari din armata imperială la ranguri înalte. Intre bărbaţii de frunte numără societatea »România Jună« cu fală şi pe actualul general A. Lupu, care s'a făcut în urma stăruinţii proprii părtaş de distincţia unui general austriac. — Generalul Lupu, membrul nostru onorar, s'a validitat nu numai ca militar, ci şi ca Român însufleţit de idealurile cele mai frumoase, trezind colonia română şi studenţimea la o viaţă nouă, însuflând studenţilor români grupaţi sub stindardul treicolor al „României June“ disciplina atât de necesară pentru acţiuni mari, ce are să le întreprindă pentru îmbunătăţirea sorţii. — Stimând bărbaţii rari, naţiunea se onorează pe sine însaşi, deci motivul serbării de azi ne va fi limanul în toate întreprinderile noastre naţionale şi persoana sărbătoritului ne va servi totdeauna drept ideal şi geniu protegiuitor*«...

După ce d-l *Dr. Sturza* a adus omagiile coloniei d-nei Lupu, care toată viaţa sa i-a stat într'ajutor soţului ei, îmbărbătându-l la fapte frumoase, a luat cuvântul iubilantul, mulţumind tuturor pentru omagiile aduse şi asigurându-i, că şi pe viitor va fi condus de aceleaşi idealuri şi va lucra tot aşa de neobosit.

Au urmat diferite cântece esecutate la pian şi din gură. Banchetul a durat cu însufleţire până la orele 2 noaptea. când s'au despărţit toţi, ducând cu sine o amintire plăcută despre seara aceasta.

D. M.

ŞTIRILE ZILEI.

— 27 Februarie v.

Prelegeri publice în Braşov. Despărţământul I (Braşov) al Asociaţiunii va întocmi în săptămânile viitoare un ciclu de prelegeri publice, ce se vor ţinea *Duminecа la oarele 6 p. m. în sala festivă a gimnaziului român din loc.*

Şirul acestor conferenţe e următorul:

Duminecă în 2/15 Martie. Profesorul *Andreiu Bârseanu*: »Din trecutul Românilor din Braşov.«

Duminecă în 9/22 şi 16/29 Martie. Profesorul *Dr. Al. Bogdan*, despre »Strigoii, de M. Eminescu.«

Duminecă în 23 Martie v (5 Aprilie n.) Profesorul *Aurel Ciortea*: »Trei ceştiuni din fizică (Căderea, interferenţa universală şi formele energiei)«.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Un drac...*)

Ştiţi voi ce mi-a zis o fată
Când i-am spus: tu fată'mi placi,
Şi am vrut-o sărutată?!
Ea mi-a zis, că suntem draci,
Şi să merg s'o las în pace.
Vorbă ea cu draci nu-şi face.

Eu m'am dus. Când ea îţi spune
Să te duci că glumă nu'i,
Ca un om de omenie
Stânga împrejur făcui
Şi am dat pe supăratul.
Bre, să'mi zică că sunt dracul!...

Drac ca drac... mai trece, merge,
Că's un drac, o ştiu eu bine:
Numai este'n sat zău altul
Hoţoman şi drac ca mine.
Dar să nu'mi dea sărutare?!
Cred că port o vină mare.

Când văzu că şaga trece
Şi m'am supărat de-a bine,
Hoaţa şi şireata mea
Vine surizând spre mine,
Mă cuprinde cu-a ei mână
Şi încet, duios îngână:

Bre, da zău te ai supărat?!
Eşti un drac, vezi ţio mai spun,
D'ar un drac, frumos şi bun,
Şi-apoi — crede-mă c-aş vrea
Drac ca tine să mă ia.

Emil A. Chiffa.

*) Din volumul ce apare în zilele aceste.

Tovărăşie.

II.

După ce se încredinţase de firea cruţătoare şi harnică până la fanatism a Anei cu fetiţe şi împreună, după ce trecuseră câte-va săptămâni în urma cărora a putut vedea că treburile merg, când în sfârşit, a văzut că, după toate socotelile, rămân câştiguri frumoase — domnul Fănuţă a avut simţământul moştenitorului care a ajuns la majorat.

Banii lui, adunaţi gologan cu gologan în anii de tinereţe, aduceau, în câte-va săptămâni, sute şi în câte-va luni de zile, trebuiau să aducă măcar o mie câştig curat. Câte perspective nu-i licăriră pentru viitor în acest fericit început! Iată-l bogat, iată-l stăpân. Afaceri după afaceri, tot mai bănoase. Nu toate bogăţiile s'au făcut din nimic: prin muncă, economie, pricepere şi noroc mai presus de toate?...

Şi cercetând trecutul său, găsi, că-se născuse într'o zi norocoasă. »Fănuţă« — ce cuvânt, turnat par'că ca să ocolească pământul cu »Cassa« înainte şi »Comp« în urmă.

D-la ceasul 5 de dimineaţă şi până la miezul nopţii, Ana n'avea o clipă de odihnă. Luase hotărârea ca măcar un an de zile, până ce prind chiag în negoţ, să se mulţumească cu puţin în trai şi îmbrăcăminte, să nu iasă nicăeri.

Primise ca să-şi retragă fata dela şcoală pentru o iarnă, ca să nu fie siliţi a se folosi de străini care, pentru d. Fănuţă, era o nenorocire în negoţ.

Primise chiar — cu o tresărire de nelinişte la început, dar pe urmă împăcată — ca, deocamdată, să nu se dea ca bărbat şi femeie, ci ca stăpân şi slugă. Şi se liniştise Ana, mai cu seamă după ce d-l Fănuţă îi arătase, că e pentru bunul mers al afacerii, ca toată lumea, începând dela angrosiştii dela cari cumpără şi până la muşterii, să ştie că, pe lângă chiria pe care, pentru ochii lumei, a ridicat-o dela 1000 la 1600 de lei, el dă simbrie grea pe fie-care lună pentru bucătăreasă şi celalalt personal de serviciu.

Era cucerită Ana de această adâncă ingeniozitate a bărbatului, frecat în toate drăciile lumii, a omului cunoscător de cele mai mărunte chiţibuşuri, cari, punându-l la »adăpost de cele mai mici pierderi, îi asigură cât se poate mai mari câştiguri. Şi îi da tot mai multă putere de muncă, de jertfă şi răbdare Anei această adâncă prăpastie ce despărţea morcovii şi tocana ei de înţelepciunea d-lui Fănuţă.

Era un an aproape încheiat şi numai peste iarnă avuse un câştig de peste o mie de lei, iar pe timpul verii treburile au adus un câştig peste aşteptările lui.

Mobilase o cameră pentru sine şi una pentru muşterii, cumpărase o parte din mobilă închiriată împreună cu alta nouă, plătise cafegiului una şi i-a mai rămas lui două, cu cari putea să mai întindă afacerea.

Pe de altă parte mobila, vasele de bucătărie şi râudul de haine ce birt-şul le făcuse pentru ea şi pentru fete o făcură

Duminecă în 30 Martie v, (12 Aprilie n.) Profesorul *Ion Petrovici*: »Urme din Roma antică«.

Duminecă în 6/19 Aprilie. D-l *Dr. N. Vecerdea*, dirig. de bancă: »Socialismul modern şi naţionalitatea noastră«.

Intrarea e liberă.

Conscrierea alegătorilor dietali. Dela magistratul oraşului primim spre publicare următorul comunicat: Pe baza relaţiunei comitetului de alegere central orăşenesc se aduce la cunoştinţa generală, cum-că comisiunile de conscriere, alese spre scopul compunerei listelor alegerei deputaţilor dietali, valabile pentru anul 1909 şi anume: deputaţiunea de conscriere pentru cercul I. de alegere cetatea interioară şi cătunele sub prezidiul d-lui *Rudolf Bolesch*, Blumena şi Braşovechiul sub prezidiul *Gustav Hertel* şi aceea pentru cercul al II-lea de alegere sub prezidiul d-lui *Friedrich Lurtz* — îşi vor ţinea, începând cu *19 Martie a. c.* până când îşi vor fini lucrările de conscriere, în localul arhivei orăşeneşti şedinţele publice şi anume în fie-care zi de lucru dela 3—6 oare după prânz. Fie-căruia îi stă în drept, ca să se înfăţişeze înaintea acestor deputaţiuni şi să-şi documenteze dreptul de alegere.

O comună vrednică. Ni se comunică, că *sinodul parochial din comuna Herman*, sub presidiul tânărului şi zelosului paroch d. *D. Greceanu*, a sistemizat salariile învăţătorilor conform legei celei nouă şcolare. Luăm cu plăcere cunoştinţă de acest pas al bravilor hermăneni cu atât mai vârtos, căci, precum ştim, Hermanul este a doua comună bisericească din ţara Bârsei, care a sistemizat salariile în sensul legii. Mai notăm, că în Herman avem o şcoală primară cu 3 învăţători. Laudă merită hermănenii în frunte cu zelosul lor paroch. Dorim, ca acest exemplu să-l imiteze şi celelalte comune din protopopiatul Braşovului. Prin stăruinţă şi bună înţelegere se înving chiar şi greutăţile cele mai mari.

Impăratul şi Croaţii. Ziarul croat »Novosky« află că Majestatea Sa a chemat la sine zilele acestea la Schönbrunn pe un delegat croat din delegaţiune şi a vorbit cu el asupra situaţii din Croaţia şi a raporturilor dintre partidele Croate. S'a interesat totdeodată Monarchul, care sunt dorinţele Croaţilor, iar în fine zise: »M'aş bucura foarte mult, dacă în Croaţia s'ar mai linişti lucrurile. In interesul ţărei ar trebui ca din toate părţile să se facă încercări ca aceasta să succeadă«.

Necrolog. Ni se scrie: In 27 Februarie st. n., a încetat din viaţă *Ana Ciotlos* n. Drăghici, soţia învăţătorului din Homorod Ioan Ciotlos, care în urma unui morb greu de aprindere de plămâni şi coaste, împărtăşită fiind cu tainele muribunzilor, şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, în al 21-lea an al etăţii şi al 5-lea an al căsătoriei sale. O deplânge iubitul său soţ.

— *Capitulul catedral din Gherla* ne face cunoscut cumcă reverendissimul domn *Ioan Ilieş*, canonic, perceptor al fondurilor diecesane, assesor consistorial, etc., după un morb îndelungat, provăzut cu sfintele taine, a repausat în Domnul în 10 Martie 1908, la 10 oare dimineaţa, în anul al 73-lea al etăţei, 47 al preoţiei şi al 11-lea al Canoniciei. Remăşiţele pământeşti se vor înmormânta în cimiteriul gr. cat. din loc în 12 l. c., la 2 oare d. a., iară S. Liturgia pentru sufletul adormitului se va ţinea în Capela Episcopească Luni în 16 Martie a. c., la 8 oare.

Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

Lipsă de lucru. Cetim în ziarul român »America« din Cleveland: De pretutindenea ne sosesc ştiri şi epistole dela bieţii oameni lipsiţi de lucru, rugându-se şi cerând, ca să-i întreptăm undeva să muncească. Te întristezi preste măsură de starea lor de compătimit, dar suntem neputincioşi, căci nu putem şti locurile, unde este de lucru, şi apoi şi acolo unde să lucrează de fapt, aşteaptă oameni destui; dacă cum-va ar fi vr'un loc de ocupat, 20 de inşi să îndeasă să'l ia.

In timpuri bune nu poţi atrage pe mulţi, ca să aboneze foaia, să sprijinească şi ei, măcar să le dai şi miere. Aici în America şi ori şi unde, foile sunt de mare folos, şi ajutor abonenţilor lor. Ce minunat s'ar prinde şi acum pentru noi, dacă având fonduri, am putea să chieltuim şi să ne informăm în chestia aflării lucrului. Cu câtă nerăbdare, ar aştepta bieţii muncitori, care nu a lucrat de cinci luni şi nu are în buzunare nici lescae frântă în zece, ca să-i vină gazeta cu informaţiuni, că acolo este lucru, dincolo trebue muncitori şi aşa mai departe.

Lumea aşteaptă dela noi, pretinde, cere chiar, dară să nu fie cu supărare, când se aminteşte, că sutele de cârciume au făcut parale, s'au îmbogăţit cârciumarii, ear foile româneşti (2) au tângit numai. Când ajunge Românul între prietini nu-i sunt scumpi 2—3 dol. ba şi cinci, ca să-i dea pe beutură într'un ceas, eară pentru-o gazetă, pe carea să o aibă un an, face târg mult, se codeşte şi la urmă 'ţi spune verde, ca să fugi cu minciunile dinaintea lui.

Aşa-i. Nu putem şti mult despre lucrări, tot isvorul de unde aflăm şi noi ceva sunt gazetele engleze, dară şi ele au puţin sau nimic. Statul nostru este acesta: ca oamenii să stea acolo, care pe unde au apucat şi să nu 'şi cheltuiască şi cea brumă de creiţari ce le au mai rămas, căci pot ajunge şi fără parale şi fără lucru.

Tovărăşiile şi proiectul de budget. Ministrul ungar de agricultură a preliminat în budgetul resortului său pentru ajutorarea diferitelor tovărăşii săteşti suma de 1,995.000 coroane, cu 700 000 coroane mai mult, decât în anul trecut. Pentru tovărăşiile de consum, producţie şi valorizare a productelor agricole, ministrul cere suma de 400.000 coroane, iar pentru promovarea culturei poamelor 160.000 cor. Pentru diferite societăţi şi fonduri de ajutorare a muncitorilor agricoli s'a preliminat o jumătate milion de coroane. Tovărăşiile (însoţirile) de lăptărit vor primi suma de 125.000 coroane. Pe seama tovărăşiilor pentru valorizarea vinului, precum şi pentru cele alcătuite în scopul procurărei de diferite maşini agricole, îndeosebi pluguri cu aburi, s'au preliminat de asemenea sume considerabile.

O învăţătoare brutală. Din Canal Dover, O, un orăşel în statul Ohio, (America de Nord) se vesteşte că în internatul de copii de acolo învăţătoarea Clara Sterling, fată de 23 ani, a străpuns limba unui băiat de 7 ani cu un cuiu de fier, pentru-că copilul a comis ceva contra voinţei ei şi a minţit. Invăţătoarea e pusă sub cercetare din partea legii şi va fi aspru pedepsită. Ciudate idei de creştere copiilor poate avea şi această învăţătoare!

Focul cel mare din Cleveland. Cu prilejul focului celui mare, care a prefăcut în cenuşă şcoala de copii din Cleveland, ziarele americane vorbesc cu entuziasm despre actul de eroism al unui tinăr cu numele Upton Wallace. Inainte de sosirea pompierilor, tinărul acesta s'a suit în primul etaj şi a început să conducă, cu mult sânge rece, lucrările de salvare. Când fu întinsă pânza de sărit, el aruncă unul după altul, în ea, jos, 18 copii cari au scăpat cu toţii teferi. Cu toate că era împrejmuit de flăcări, Upton îşi continua lucrarea lui mântuitoare. Al 19-lea copil a murit în braţele lui. In urmă, Upton, înecat de fum a căzut jos leşinat. Pompierii l'au scos afară. Sărmanul tinăr a murit în stradă, din pricina arsurilor grave primite pe când scăpa copii de la moarte.

O întâmplare tragică în Lisabona. In cătunul Salsas mai mulţi tineri au vrut, cu ocaziunea carnavalului, să simuleze atentatul contra Regelui Portugaliei. Un individ, jucând rolul lui Buica (omorâtorul Regelui Carlos), a tras într'e trăsură, în care se găsea tatăl său, reprezentând pe fostul Rege. Revolverul, din greşeală, era încărcat; tatăl tânărului fu omorât pe loc. Tânărul, văzând pe tatăl său căzând la pământ, a vrut să se sinucidă; a trebuit să fie legat.

Maşină de făcut aur. Inginerul Lemoine din Francia a făcut multă sfără cu invenţia sa, de a fabrica diamante, din care cauză a ajuns la răcoare şi tot aşa va păţi-o şi drul Byron Sloane, un american, care a făcut o altă şarlatanie, adecă a stors mulţi bani pentru o maşină nouă, prin care s'ar putea fabrica aur. Cu un aparat complicat şi pe lângă chemicalii secrete, făcuse cunoscut, că poate estrage aur din apă, pământ, aer. După zisele lui trebuiai ca numai să te puni cu pumnii cum te-ai aţinea la coşul morii şi aurul va curge gârlă. Şi a şi espus maşina într'o vitrină din oraşul Detroit şi doritorii de a se îmbogăţi repede au şi început să-şi verse economiile în capitalul formidabilei companii. Prins cu ocaua mică, fiind-că tot aurul, ce curgea prefăcut în pulbere foarte fină, provenea dela un magazin de dinlăuntrul maşinei, s'a documentat, că 'şi aflase deja companionii, cari au vărsat deja sume enorme în întreprinderea de esploatare. Unul pusese 80,000 dollari, altul 30,000 dollari etc. Despre inventator se spune, că înainte de a întra în »ghişeft« cu invenţia asta, era un doctor foarte bun şi apreciat.

Mort în mizerie. In Chattanooaga, Tenn. a murit zilele trecute un bătrân în etate de 86 ani în cea mai mare mizerie, neavând chiar nici cămaşe pe el. Bătrânul Iohn M. Millin purta veşnic un coş de piaţă vechiu şi stricat iar în coş se afla suma de 100 000 dolari. Intr'un timp el avea proprietăţi, pe care le-a vândut după moartea fiului său şi suma în coş s'a urcat la 150,000 dolari. Dânsul de dragul banilor nu s'a îndurat nici să se îmbrace din ei, ci umbla mai mult ca un cerşitor. Suma aceasta s'a predat fetei sale, care trăia în alt oraş înstrăinată deja de mult de el.

Cincinati su bapă. Din pricina multor ploi şi zăpadă din zilele din urmă, scrie »America«, râul Ohio eşind din ţărmuri a nămolit aproape jumătate oraşul Cincinati, partea de către rîu. Locuitorii îşi fac locuinţe provizorii pe dealurile din apropiere. Ploile mari continuă şi se crede că vor fi inundări şi mai mari.

Om cu 1000 de nume. In Bristol (Anglia) zilele trecute a fost condamnat la 12 ani închisoare Dr. George A. Witzhoff pentru bigamie şi înşelăciuni. Dânsul acum vre-o 7 ani a fost în Cleveland, O. purtând nume fals, în timpul acesta avea 6 femei şi fiecare avea în oraş locuinţă deosebită, el era medic şi cu fiecare petrecea abia câte o noapte, iar timpul în care petrecea cu alta spunea că umblă pe la bolnavi, pe când el era un vântură ţară. După ce le-a înşelat pe acestea şi le-a luat banii, adecă zestrea, a trecut în Anglia, apoi iar în America prin toate statele continuând cariera aceasta. El a înşelat cu totul 32 de femei şi în timpul acesta a purtat 1000 nume false.

Procesul Slovacilor din Cernova.

Marţi s'a sfârşit acest proces. Notăm, că gendarmii au mărturisit, că ei numai siliţi de mulţime au împuşcat, prin urmare nu sunt vinovaţi. (?) Tribunalul militar precum şi cel civil în urmă a achitat pe gendarmi. In 9 c. st. n. s'au ţinut pledoariile (vorbirile de acuzare şi apărare) din partea procurorului şi a apărătorilor.

Procurorul Iulius Belopotozky s'a distins prin cuvântarea sa de acuză, care poate fi privită ca un cap de operă de întortochiare şovinistă. El zice că statul a fost în drept şi şi-a făcut numai datoria a purcede cu forţă brachială (puterea) contra mulţimei, care voia a răsturna ordinea publică. Firele răsvrătirei erau, zice el, în mânile unor persoane singuratice.

Procurorul învinovăţeşte în prima linie pressa naţionalistă agitatorică, care a dat prilegiul la resistenţă, folosindu-se de cazul întâmplat în Cernova drept pretext, ca să înegrească statul ungar şi să-l târâie prin noroiu în ochii lumei întregi. Dar acum svonul falş despre despotismul unguresc s'a răsfrânt *în mod strălucit* (?!) deoarece puterea statului a apărat viaţa persoanelor atacate. Presa naţionalistă nu deschide ochii poporului despre tot ce s'a petrecut în Cernova, şi deci numai aşa s'a putut întâmpla, ca locuitorii cernoveni să cadă jertfă agitatorilor fără de conştiinţă.

Procurorul mai întreabă între altele, că oare Cernovenii într'adevăr au dorit sfinţirea bisericei lor, pentru care Hlinka a promis 1000 de coroane, dar nu le-a dat? Răspunsul, zice el, este, că Cernovenii s'au rugat în trei rânduri de episcopul lor să sfinţească biserica. In urma aceasta apoi a isbucnit răscoala din 27 Octomvrie.

Procurorul mai spune, că nu poporul este vinovatul cel mare, ci instigatorii (aţâţătorii) şi în prima linie

---

pe Ana să se împace cu gândul că Lenuţa, fata ei mai mare, dormia în birt pe ţoala întinsă pe o bancă de lemn şi-i adormiră pentru multă vreme ori-ce grijă pentru câştigul ce ieşia din munca tuturora şi pentru cumpărăturile de marfă, care era din ce în ce mai scumpă.

La un an şi jumătate Fănuţă îi arătă Anei un livret de 500 de lei, puşi la casa de economie, şi i dădu nădejde să-i arate peste un an încă două livrete de câte o sută de lei pe numele fetelor.

Totul mergea cu bună înţelegere şi din toate părţile se muncia cu tragere de inimă — şi la doui ani, Fănuţă, afară de capitalul băgat în afacere, avea 7000 de lei, bani puşi de o parte.

Cafegiul singur ştia mai bine cum îi merg treburile nepotului său. Acesta însă se feria chiar faţă de el să-i arate adevărata stare şi aceasta pentru că, la berăria pe care urma s'o ia în tovărăşie, nu mai puteau fi, ca până acum, tot unchiu şi nepot, ci mai mult negustor şi negustor. Nu era deci cuminte să-şi deschidă tot sufletul faţă de omul cu care, dacă poate avea multe interese comune, vor fi şi unele cari se vor ciocni.

Petrecuseră chiar în câte-va rânduri în această berărie, făcând într'un colţişor, planuri, schimbând lăutarii şi rânduiala mobilei, făcând afişe de reclamă, discutând caracterul oamenilor de poliţie dela secţia cea mai apropiată, desemnând ca la întrarea lor în stăpânire să fie reţinuţi o parte din oamenii de serviciu, în faţa cărora domnul Fănuţă caută din vreme să aibă rezerva şi severitatea cuvenită.

..Şi în vreme ce cafegiul făcea târgul cu proprietara localului, o văduvă bătrână care nu trăia în oraş şi care venise în acest scop cu gândul de a face şi oarecari reparaţii, birtaşul îşi pregătea plecarea.

Punând el mâna pe unde putea şi ţinând mai mult de scurt pe Ana, cu cari reuşise să se certe în câte-va rânduri şi pe fetiţe, cari acum nu se temeau numai de privirea şi scrigătul, ci spre amărăciunea Anei şi de palma d-lui Fănuţă, înrăit în timpul din urmă din pricina mersului tot mai prost al afacerilor, — făcuse să nu-i scape nici cel mai mic câştig... Cea din urmă bucată de zgârciu era urmărită din cântarul măcelarului şi până ce intra în gâtlejul muşteriului. Mintea Anei nu pătrundea mult, dar simţea o teamă neînţeleasă pentru aceea ce gândeşte birtaşul. Tăcerea, preocuparea şi întâlnirile tainice dintre el şi cafegiu o puneau pe gânduri. Rămâne apoi tot aşa de încurcată când vrea să deslege întrebarea, dacă treburile merg prost, sau Fănuţă minte.

Şi fiind-că mai erau câte-va zile până la expirarea contractului — Ana îl întrebă dacă îl prelungeşte.

— Nu ştiu — răspunse rece şi aspru, fără să-i privească în ochi, cu aierul omului supărat de îndrăsneală — şi îşi văzu de drum trecând iar în cârciumă, apoi în salon, cu căutătura fixă a câinilor apucaţi de turbare şi înregistrând, cu o undă de mulţumire stăpânită, ajutorul ce i-l da Ana cu întrebările ei. Luă apoi nişte vase de pe mese şi îşi făcu drum la bucătărie, trântindu-le aproape să le spargă:

— Aici pierd şi banii pe care i-am avut. Muncesc până nu mai pot şi banii par'că întră în pământ. M'aţi sărăcit! — şi ieşi brusc.

— Cum?...

Dar cum omul, care se simte slab şi biruit, simte zădărnicia ori cărei stăruinţe; ea se lăsă pe scaun, sprijinindu-şi fruntea în podul palmei...

A doua zi, multă vreme, Fănuţă a fost dus. Spre seară venise şi cafegiul, iar mai târziu au mâncat împreună.

De peste zi ieşise zvonul că-i pieriseră din tejghea 500 de lei în hârtie. Fănuţă trântea tot ce găsea în cale şi nu mai găsea blesteme şi înjurături. Cafegiul căuta să-l înbuneze, fetiţele tremurau ocolindu-l, iar Ana, în bucătărie, singură, ofta pe gânduri.

Când vre-una din fete intra în bucătărie, îi făcea un semn mut să se apropie. Fără să-i zică un cuvânt, fără s'o mângăie şi fără s'o atingă cu mâna, se uită o clipă în faţă-i cu o blândeţe potolită, apoi privirea iar i se pierdea înnainte.

— Mamă... De ce m'ai chemat?

Târziu spre miezul nopţii erau în tot localul, afară de cafegiu, vre-o trei muşterii. Doui se cinsteau lângă mescioara de lângă tejghea, priveghiaţi de privirea obosită a Lenuţei. Cealaltă fetiţă îşi luase locul obişnuit lângă ferăstruia bucătăriei.

Sunt unii copii cam nătângi, cari atunci când nu pot pătrunde aceea ce e în jurul lor, cască ochii mari, şi une-ori atât de mari, în cât, pe nedrept, li se zice că sunt cu gura căscată. Sunt alţii apoi, cari deschid prosteşte gura, mai cu seamă când o teamă neînţeleasă îi apasă.

Nimic nu le-a spus celor două fete mama lor din ceea ce gândea şi suferea — şi amândouă, dar mai cu seamă cea mică sta lângă fereastră cu gura întredeschisă şi cu ochii mari, cercetători şi lacomi.

o persoană, care avea interes să se facă revoltă şi aceasta este Hlinka, deci el este autorul intelectual al turburării, din interes să-şi poată păstra parochia. Unealta de căpetenie a lui i-a fost soru-sa Ana Hlinka, care să fi mărturisit, că trebue să curgă sânge.

Mai adauge procurorul, că poporul a fost pus în poziţie de impotrivire cu plan, că gendarmii numai forţaţi au dat cu puşca, că Matheu Fulla, cel împuşcat, lipise pe uşa bisericei un placat revoluţionar. In fine în senzul §§-ilor 163 şi 176 a codului penal procurorul propune a se pedepsi Ioan Ivanca şi tovarăşii săi, 48 la număr, ca vinovaţi de crima că cu puterea s'au împotrivit unei autorităţi a statului şi chiar unor oameni privaţi. Numai pedepsindu-se acuzaţii aspru, se va pune frâu agitatorilor — încheie procurorul.

După procuror luară cuvântul apărătorii pe rând şi anume: Dr. Bernhard Heller spune, că nenorocirea aceasta s'ar fi putut uşor ocoli; că nu s'a limpezit din destul procesul; dar nici faptele invinuiţilor în parte nu s'au deslușit cum ar fi trebuit, prin urmare el cere să fie achitaţi. Dr. Iosif Kallay vorbeşte despre cele ce s'au petrecut înainte de răscoală, că anume solgăbirăul nu a ascultat de porunca ce i-o dăduseră mai marii săi. De vreme ce gendarmii au lucrat contra instrucţiunei lor, nu mai poate fi nici vorbă, că mulţimea s'a răsvrătit contra unei autorităţi. Grămezile de oameni adunate au voit numai să protesteze contra sfinţirei bisericei, prin urmare ei n'au voit să săvârşească o călcare de lege.

Apărătorul Dr. Ioan Mudrony spune, că Cernovenii numai din simţ religios s'au împotrivit, nici decum însă din sentiment de răsvrătire naţional.

Unul dintre apărători Dr. Heinrich Lokners a apărat numai pe unul din învinovăţiţi.

Pedepse grave.

Sentinţa s'a adus Marţi seara în 11 Martie c. st. n.

Invinuita de căpetenie d-na *George Fulla* născ. *Ana Hlinka* a fost condamnată pentru violenţă contra unor persoane private **la trei ani temniţă ordinară**, *Ioan Iavolca, Andrei Slacian* şi femeia *Ioan Kossa* la câte 2 ani temniţă şi la 3 ani pedepse accesorii, 3 acuzaţi au fost osândiţi la câte 18 luni, 11 la un an, 8 la 8 luni, 15 la câte 6 luni temniţă, 6 inculpaţi au fost declaraţi nevinovaţi. Spre motivarea sentinţei s'a adus că poporul a fost aţâţat în chip măestrit contra maghiarimei. Ca moment îngreunător s'a sulevat intenţiunea de a prăda biserica şi rezistenţa plănuită contra dispoziţiunilor autorităţii publice. Ca moment uşurător s'a luat în consideraţiune faptul, că cu ocazia excesului, rudeniile inculpaţilor au fost rănite şi ucise.

Inculpaţii au anunţat apel contra sentinţei.

Opoziţia în parlamentul ungar. Din Budapesta se anunţă, că deputaţii naţionalităţilor se află în mare număr acuma în Budapesta chiar şi aceia cari de obiceiu lipsesc din capitală. Dintre deputaţii naţionalităţilor mai sunt 10 înscrişi să vorbească în chestia revizuirei regulamentului camerei. Se asteaptă cu nerăbdare închiderea dietei croate, care s'a deschis eri, când deputaţii croaţi vor veni în Budapesta pentru a continua obstrucţia lor cu ocazia discuţiei proiectului de revizuire a regulamentului camerei.

Agitaţiile ţărăneşti în România.

De câteva zile unele ziare din Bucureşti, în funte cu ziarele »Dimineaţa« şi »Adevărul«, publică ştiri îngrijitoare despre isbucnirea din nou a revoltelor ţărăneşti în unele judeţe din România şi îndeosebi în Moldova. Aceste ziare sunt informate, că în numeroase sate, ţărani nemulţumiţi ar fi intrat cu plugurile în arăturile arendaşilor. »Dimineaţa« primeşte chiar o telegramă din Piatra Neamţ în care se zice că primarul comunei Girov, Gheorghe Comăniţă, reîntorcându-se acasă Marţi seară, într'o trăsură cu doi cai, împreună cu soţia sa, a fost aşteptat în cale de un mare număr de ţărani. cari l-au dat jos din trăsură şi *l'au asasinat cu lovituri de ciomege*. Căpitanul Chiriac, împreună cu un mare număr de jandarmi a plecat în comuna Girov.

Ziarele guvernului *desmint ştirile alarmante şi anunţă că pretutindeni domneşte linişte.*

„Voinţa Naţională“ de azi publică următorul comunicat: »In urma rapoartelor primite din localitate, ministerul de interne dezminte ştirea dată de ziarul »Dimineaţa« cu data de 27 Februarie, cu privire la o aşa zisă mişcare născută în comuna Liteni, jud. Suceava. In acelaşi timp, prefectura de Vlasca raportează ministerului de interne că *nici una din ştirile* publicate într'un ziar de dimineaţă relative la o pretinsă mişcare în judeţ, *nu sunt exacte*. D. Ghica, prefectul judeţului, a condus personal ancheta şi a constatat *reaua credinţă a acelui ziar*, care nu-şi dă seama de răspunderea ce-şi ia răspândind asemenea zvonuri.

*

In şedinţa de ieri a Senatului, d-l C. *Olănescu* a întrebat pe ministru de interne, dacă are cunoştinţă de *manifestele incendiare răspândite printre săteni* şi cere să se ia măsuri.

Ministrul C. *Brătianu* a răspuns următoarele: N'aveam nevoe de îndemnul d-lui Olănescu pentru a lua măsuri spre a întâmpina orice turburări. *Tocmai pentrucă am luat măsuri, s'au născut fel de fel de zvonuri cu totul neîntemeiate. Situaţia nu este întru nimic mai gravă decât cea obicinuită la această epocă a anului.*

In orice caz vă asigurăm, că vom da dovezi de energie ori de câteori nevoia o va cere.

Este un moment, în care toţi trebue să ne dăm mâna — chiar cu jertfa intereselor personale — pentru interesul cel mare al ţării, pentru interesul general.

Rog pe d-l Olănescu, să exercite toată influenţa pentru ca prietenii d-sale să nu vadă în legile votate decât nişte legi pentru binele Statului, iar nu o operă a unor adversari politici,

---

Moartea unui vrednic învăţător.

Preşmer, 21 Febr. v. 1908.

Miecuri în 20 Febr. a. c. am petrecut la cele eterne pe vrednicul şi de mulţi stimatul învăţător penzionat, Irimie Jantea din Tărlungeni în etate de 77 ani.

Dânsul a văzut prima oară lumina zilei la anul Domnului 1831 Nov. 14, a servit ca învăţător 45 ani. Devenind în urmă neputincios în anul 1904/905 şi-a cerut penzionarea. Dânsul a fost unul dintre cei mai zeloşi învăţători de pe timpul său. Cu o pregătire puţină dar cu mare diliginţă a ştiut întâmpina toate greutăţile din viaţa sa dăscălească, ţinând pas cu cerinţele timpului.

Ca tată de familie fiind înzestrat de Dumnezeu cu 5 fetiţe şi 2 feciori, cu toată leafa sa neînsemnată prin muncă şi stăruinţă a putut să-i crească pe toţi, dându-le o creştere religioasă-morală bună, căsătorindu-şi toate fetele tot după oameni vrednici.

Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au ridicat din casele proprii şi s'au dus în biserica gr. or. din loc, fiind urmate de jalnica sa familie, de numeros public din popor şi de mai mulţi colegi ai răposatului, veniţi din comunele din jur.

Aici în biserică în prezenţa unui număr mare de azistenţi, bărbaţi şi femei, s'a săvârşit serviciul funebral de către domnii preoţi: D. Manole din loc, G. Ludu din Preşmer, T. Giurgiu din Purcăreni, I. Bogdan din Zizin şi Iordan Curcubătă din Budila; ear cântările funebrale s'au ezecutat de d-nii V. Purece, cantor Budila şi Stancu înv. şi cant. în Purcăreni.

Cuvântul funebru l'a rostit, din uşa altarului, on. preot din loc D. Manole, scoţând în relief vrednicia răposatului atât ca învăţător şi cantor, cât şi ca tată de familie.

In urmă părintele Manole ceteşte »Memoriul« răposatului, scris de mâna lui proprie şi lăsat urmaşilor săi. In acest »Memoriu« arată răposatul toate fazele şi necazurile prin care a trecut în vieaţa sa, dela naştere până la penzionarea sa.

»Memoriul« în sine este icoana fidelă a răposatului şi ar merita să fie dat publicităţei.

După săvârşirea ceremonialului sicriul a fost acoperit şi dus din biserică şi aşezat spre vecinica odihnă în mormântul familiar din cimiter. La mormânt on. preot G. Ludu a relevat pe scurt meritele răposatului ca dascăl.

In veci amintirea lui.

Un participant.

Agnita, la 26 Febr. v. 1908.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Cu bucurie trebue să constatăm noi cei din Agnita şi împrejurime, că de un timp încoace se observă şi pe aici progres în toate direcţiunile.

Vineri în 22 l. c. şi-a ţinut banca »Frăţia« prima adunare generală, la care au luat parte aproape toţi acţionarii. Banca aceasta înfiinţată abia de 8 luni face un progres laudabil — că cu toate că în Agnita mai sunt 2 bănci săseşti şi o filială a băncii »Cordiana« din Foleldea — ceeace se datoreşte zeloşilor ei conducători, preoţilor şi oamenilor de progres din jur. Laudă merită preşedintele acestei bănci protopresbiterul Ioachim Muntean, care cu remuneraţiunea sa de 400 cor. ca director esecutiv a pus bază la două fonduri şi anume: cu 200 cor. a pus bază unui fond pentru edificarea unei biserici gr. or. în Agnita, cea actuală fiind necorăspunzătoare, iar cu celelalte 200 cor. a pus bază unui fond de zidire a caselor protopopeşti în Agnita. Cu marcele sale de prezenţă a pus bază unui fond de binefacere, la care a contribuit cu marcele sale şi membrul în direcţiune preotul G. Borzea.

In aceasta adunare s'a ales comisia de supraveghere pe un period de 3 ani în persoanele: Dr. A. Morariu, I. Oros, Zah. Muntean, Vas. Boca şi E. Gabor.

Aflu cu cale a aminti la locul acesta că Românii din părţile acestea înaintează văzând cu ochii. Cumpără moşii străduindu-se a le lucra pământurile bine şi raţional. Din cauza aceasta Românul învârte banul mereu. Motiv de ajuns pentru înfiinţarea băncii sus numite.

Dar nu numai pe terenul economic, ci şi social se observă progres. In sărbătorile Crăciunului şi în dulce s'au dat producţiuni în multe comune din jur: Proştea, Ruja, Şulumberg, Verd, Bârghiş, Covăs etc. cu diferite scopuri de binefacere, ceea-ce serveşte spre laudă conducătorilor acelor comune. Sunt diferite reuniuni şi se înfiinţează mereu tot mai multe.

O astfel de producţiune a avut loc şi în Agnita în 23 l. c. dată de reuniunea femeilor române din loc, în fruntea căreia stă d-na protopopească Maria Munteanu. Producţiunea a fost condusă de învăţătorul E. Cârstea. Au luat parte pe lângă popor toată inteliginţa din loc, precum şi mai mulţi străini.

Rezultatul atât moral cât şi material e satisfăcător. Diletanţii şi coriştii s'au achitat bine de rolurile ce şi-au luat asupră şi. Impresiune plăcută a făcut asupra publicului împrejurarea, că membrele reuniunei în urma indigitărilor primite dela organul de conducere sau prezentat în frumosul port românesc părăsind de astădată obiceiul de a schimonosi portul. Cu ocasiunea aceasta s'a încassat suma de 71 cor. 48 fil., la care a contribuit cu suprasolvire protop. Ioach. Muntean 2 cor., I. Titieni cand. adv. 5 cor., N. Gavrea preot 1 cor., St. Măgdo 1 cor., P. Crişian 20 fil., I. Comşa 20 fil., G. Ilie 10 fil.

Venitul curat s'a alăturat la fondul reuniunei.

Urmând înainte se va pune o bună bază progresului pe terenul economic cultural şi social.

Coresp.

Cârciuma — nenorocirea poporului nostru.

P. S. Sa. Episcopul Pimen al Dunărei de jos, a publicat în broşură cuvântarea rostită în Senat, cu prilejul discuţiunei articolului 13 al legei pentru monopolul cârciumelor.

Intre altele, P. S. Sa a zis:

Am avut ocaziunea să văd cât de

Birtaşul întrase în bucătărie, unde se auzia ceartă. Cafegiul atent, singur la masă, îşi fuma ţigarea, măsurând din vreme în vreme personalul de serviciu... Se vedea că venise să ia parte la ceva şi ochii lui aveau căutătura spectatorului sigur că are bilet în buzunar, dar neliniştit că nu se ridică odată cortina.

Fetiţa de lângă ferăstrue întoarse repede ochii spre cea de după tejghea, care şi ea, rămăsese cu ochii la ferăstruie, oprindu-şi răsuflarea.

Printre vorbe iuţi şi înăbuşite se auzise şi o palmă, apoi protestări tari de o voce plângătoare — şi se auzia o palmă mai răsunătoare. Cafegiul frecă piciorul cu putere pe duşumea şi tuşi.

Fata de lângă geam, cu gura întredeschisă, îşi suci mijlocul pe loc aruncând o privire de grozavă lăcomie spre soră-sa şi apoi spre cafegiu.

Fănuţă ieşi negru din bucătărie. Se făcuse o linişte de moarte în birt. Chiar şi cei doui muşterii cari mai rămăseseră, găsiau de cuviinţă să respecte mânia birtaşului, cu tot rachiul ce li se urcase la cap.

Peste câte-va clipe întră pe uşe un ofiţer de poliţie, urmat de doui gardişti.

— Unde-i?

Fănuţă, se apropie în adevăr mişcat de însemnătatea actului ce urma să se săvârşească.

Reprezentantul puterei publice aruncă şi cafegiului o privire scurtă şi aspră ca şi când i-ar fi zis: ce mai faci? Apoi păşi pe uşa deschisă de birtaş, iar gardiştii rămaseră afară.

Ana, ştergând vasele şi tacâmurile, plângea nu de palmele birtaşului, ci de gândurile amare ce puteau să-i muncească mintea, când apăru pe uşe reprezentantul autorităţii.

— Femeie, să vii cu mine.

Ingălbeni. Işi trase răsuflarea tresărind ca şi copii după ce au plâns.

Inmărmurită cum era pe loc abia putu să îngâne cu buzele tremurânde:

— Dar... de ce?..

— Fără vorbă! — Şi glasul omului de poliţie răsună puternic în cămăruţa cu tavanul jos, făcând pe femeia să tresară. Apoi deschise uşa, prin care Ana zări pe cei doi gardişti cari, auzind zgomotul, se apropriaseră mai mult.

Plângând cu hohot, porni cu paşi nesiguri în urma lor.

Dar pe urmă încercă să-şi înece plânsul, ca să nu sperie pe fetele, cari se atârnaseră de hainele ei.

Apoi tună cu putere vocea aspră a ofiţerului de poliţie şi blestemele d-lui Fănuţă, jefuit şi ajuns pe drumuri, cari au făcut să amuţească glasul copiilor şi să potolească pe mama, care se strecura pe uşă între cei doi gardişti.

La poliţie, ofiţerul rămase cu ea în cancelarie. Incepu să caute hârtii, pecetie, un volum de legi şi aşa tot tăcut adăugând, pe lângă groaza şi nenorocirea Anei, acea atmosferă de tăcere tainică, prevestitoare de lucruri grozave. De afară se mai auzea scâncetul înăbuşit al fetelor.

Subcomisarul se suci pe scaunul său şi zise hotărât:

— Unde sunt banii?

— Pentru numele... Când să zică »lui Dumnezeu«, o podidi plânsul, plecându-şi faţa între mâni.

Simţind că mijloacele fuseseră prea puţin aspre, representantul autorităţei răcni odată cu putere, ridicându-se.

Afară se auzi de câteva ori vorba aspră a gardistului, apoi linişte pretutindeni.

Femeia, cu desăvârşire biruită, galbenă, cu privirea rătăcită, îşi răzimă palma pe masă. De câteva ori îşi întoarse uşor capul spre uşă, privind apoi spre poliţiştii, ca şi când ar fi vrut să-l întrebe ce-i fac fetele.

— Uite, femeie, — zise el cu un aer de bună voinţă — dacă-i scoţi să-i da stăpânului tău, isprăvim. Altfel te înaintez şi de puşcărie nu scapi. Mie nu-mi trebue balamuc.

— Domnule Poliţai, — îngână femeia cu glasul stins şi întretăiat, cu degetele tremurânde pe masă şi îngrozită peste măsură de prevestirile representantului forţei publice — Dumnezeu unul îmi cunoaşte cugetul. Ajută-mă — îşi împreună mânile — ajută-mă să scap de nenorocire; n'am pe nimeni şi-mi per copilele de foame. Să vândă ce mi-a rămas acolo; eu n'am nici un ban... nici un ban... adăogă femeea tremurând de puterea convingerii.

Poliţaiul rămase pe gânduri:

»Să vorbesc cu birtaşul... Da, să vorbesc cu birtaşul«. Şi începu a se preumbla prin cancelarie adâncit peste măsură, vorbind cu sine, certându-se cu sine şi făcând semne de îndoială, de încordare sufletească. »Să vedem... ce ai... da«...

— Să vorbesc cu birtaşul dco vrea să să se împace cu asta.

Femeea deschise gura, ca să înoiască cu mai multă căldură rugăciunea ei.

mare rău face această patimă în populatiunea noastră, mai ales în cea țărănească.

Știți că în țară la noi, nu de mult, s'a înființat o societate de patronaj, ai cărei membrii sunt o mulțime de domni și doamne din cea mai înaltă și mai aleasă treaptă a societății noastre, pusă sub președenția celui mai înalt magistrat al țării, în urma îndemnului și a stăruinții direcțiunii generale a închisorilor.

Această societate are de scop de a ajuta pe acei, cari au fost închiși pentru vre-un fapt pedepsit de lege, și prin mijlocirea și ajutorul acestei societăți de patronaj, acei nenorociți, după facerea pedepsii, să-și găsească de lucru, ca astfel, pe cale cinstită să se deprindă a munci și să nu mai trăiască din furturi și apucături periculoase societății ca până acum.

S'au mai luat măsuri, tot de direcția închisorilor, ca prin conferințe ținute la penitenciare, mai ales de preoți, să se deștepte și să se îndrepte spre o cale bună constiința acelor nenorociți, cari s'au făcut culpabili de diferite crime, delicte și călcări de lege.

In fața acestei frumoase întreprinderi din partea direcțiunei închisorilor, am considerat ca o datorie a mea de a merge singur și a face prima conferință la penitenciarul central din Galați. Acolo am văzut, că cea mai mare parte din arestați, erau oameni tineri voinici, în floarea vârstei, dela cari cu drept țara și societatea sě aștepta, ca ei să lucreze atât în interesul familiilor lor, cât și al țării, iar nu să putrezească în închisori.

M'am interesat să aflu cauza, pentru cari sunt depuși în temniță, și cu durere de inimă am constatat, că cea mai mare parte din ei sunt victimă a beției, sunt jertfa cârciumii.

Iată, că nenorocirea poporului nostru este cârciuma și ale ei urmări...

Să luptăm deci cu toții contra beției și să scoatem din cârciumi pe acei nenorociți, cari mai târziu devin prada beției și putrezesc prin ocne și prin temnițe.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 12 Martie. In ședința de eri a dietei au luat cuvântul contra proiectului revizuirei regulamentului camerei deputații naționaliști V. *Goldiș* și Stefan C. *Pop*. Dep. *Goldiș* a zis între altele, că dieta actuală nu e îndreptățită să înăsprească regulamentul, fiindcă deputații n'au mandat în privința aceasta din partea alegătorilor, și fiindcă discursul tronului n'a pus în vedere un astfel de proiect. Dep. St. *Pop* a combătut cu mare energie revizuirea și a arătat între altele pericolul ce-l va aduce cu sine pentru toate partidele reforma regulamentului camerei, dacă nu se va întroduce mai înainte votul universal. Ministrul *Apponyi*, răspunzând interpelărei deputatului Bozoky, care a spus că *inspectorul școlar al comitatului Sibiiu*, un nemaghiar, ar trebui înlocuit de oarece pot fi temeri ca să exercite influența autorității sale în favoarea naționalităților, a declarat că acel inspector școlar își îndeplinește funcțiunea în mod absolut conștiențios și faptul că n'ar fi de naționalitate maghiară nu poate fi un motiv pentru înlăturarea acestui funcționar.

După aceasta ia cuvântul deputatul Sigmund *Farkashazy*, care interpelează guvernul asupra învinuirilor aduse coaliției de fostul ministru *Kristoffy*.

Primul ministru *Wekerle* răspunde, că în ce privește învinuirile ce se aduc guvernului, el declară că dânsul n'a tratat cu Kristoffy în chestia convențiilor comerciale. Poate că unii șefi ai coaliției au tratat cu dânsul, dar el nu știe nimic despre aceasta. Primul ministru sfârșește spunând că guvernul se va ține de promisiunea de a realiza reforma electorală în *senzul acordării votului universal și speră că proiectul de reformă electorală va fi adusă înaintea parlamentului înainte de vacanța din vară, așa ca la toamnă alegerile să se poată face* conform noii legi electorale.

București, 14 Martie. Din Moldova sosesc știri neliniștitoare. In unele ținuturi țăranii nu voesc să facă angajamente pe basa noilor învoeli agricole Din causa aceasta proprietarii și arendașii se află în mare încurcătură, deoarece au nevoie de brațe și nu pot cădea la învoială cu sătenii de pe moșiile lor. Proprietarii s'au adresat prefecturilor să le dea autorizație să aducă muncitori străini. Prefecturile sunt în încurcătură, căci în casul aducerii muncitorilor străini *s'ar produce turburări*. Prefecții cutrieră județele să liniștească spiritele. Câteva escadroane de roșiori și călărași au plecat în Moldova.

*

Astăzi după amiazi ne-am adresat pe cale telefonică redacției ziarului „Viitorul" din București, cerând amănunte Ni s'a răspuns *că în unele județe se constată oareșcari agitații. S'au luat însă toate măsurile spre a liniști spiritele și a preveni orice răscoală.*

Convocare.

Adunarea generală ordinară a »Asociațiunei pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor meseriași români din Brașov« se va ținea *Dumineca, în 9 (22) Martie a. c. la oarele 2 p. m. în localul Asociațiunei* — Strada Castelului Nr. 66, — după următorul program:

1. Deschiderea adunării prin președinte. 2. Alegerea unei comisiuni de 3 membrii pentru verificarea protocolului adunării. 3. Raportul comitetului pe anul de gestiune 1907. 4. Raportul cassei pe anul 1907. 5. Raportul comisiei externe despre cenzurarea socotelilor pe anul 1907. 6. Alegerea a doi membrii suplenți în comitet. 7. Votarea budgetului pe anul 1908. 8. Eventuale propuneri, cari au să se facă după cum prescrie art. XIX din statute. — Inchiderea adunării.

La această adunare sunt invitați a lua parte toți membrii, binevoitorii și sprijinitorii Asociațiunei.

Notă. Conform art. XVIII din statutele Asociațiunei, »vot și drept de alegere activ și pasiv au numai membrii ordinari, fundatori și protegători (Art. VI. lit. *a*, *b*, *c*,), dacă vor fi plătit taxa, ceilalți membrii au numai vot conzultativ«.

Brașov, 7 Martie st. n. 1908.

Petru Pop,
președinte.

Bibliografie.

»Cea din urmă zi a unui condamnat« de Victor Hugo »Biblioteca pentru toți« No. 313, prețul 30 bani.

Nu este chestiune, care să pasioneze mai mult opinia publică și să fi născut mai multe discuții ca acea a pedepsei cu moarte.

Această chestiune n'a putut să lase indiferent pe genialul poet *Victor Hugo*, care a luptat cu convingere și mult avânt pentru drepturile omului. El a protestat din toate puterile în contra celei mai barbare pedepse și o consecința a acestui protest este și povestirea: **»Cea din urmă zi a unui condamnat«.**

Victor Hugo, cu o putere proprie numai geniului său, ne face să azistăm ceas cu ceas, minută cu minută la agonia înceată și groaznică a unui osândit la moarte. Vedem suferințele lui, tualeta lui ultimă, mersul lui la eșafod și ni se umple sufletu de revoltă, durere și spaimă. S'ar părea că însăși noi asistăm la execuție.

Această carte prezintă un viu interes pentru ori și cine.

De vânzare la Librăria A. Mureșianu, Brașov.

Mihai Eminescu. *„Poezii"*, c'o notiță biografică de Ioan Săn tulescu. Ediția II, complectată și adăugită. Prețul 2 lei. Porto 10 bani.

Octavian Goga. *„Poezii"*, premiate de Academie. In Biblioteca pentru toți sub numărul 286—287. Prețul 60 bani. Porto 5 bani.

Haralamb Lecca. „Femeea Indărătnică", comedie în 5 acte, tradusă după Shakespeare. (In Biblioteca pentru toți. No. 2-4. Prețul 30 bani. Porto 5 bani.

Vasile C. Osvadă. „Băncile populare din România". Cu un adaus informavti Prețul 1 coroană.

Ecaterina Colonel Steri d. „Buna Menageră". Carte de bucate practică, care conține rețete dela cele mai fine mâncări prăjituri, gelatine, creme, conserve, dulcețuri, după bucătăria fină din România Prețul cărței e de 5 coroane, plus 30 bani porto.

Cărți noi.

In institutul grafic *„Minerva"* au apărut următoarele cărți:

A. C. Cuza. „Naționalitatea în artă" 1·50 cor. 10 porto.

C Sandu-Aldea. „Pe drumul Bărăganului". 1·50 cor. 10 porto.

I. L. Caragiale. Teatru. „Opere complete". Prețul 2 cor. 10 bani porto.

A. Vlăhuța. „Clipe de liniște". 1·50 cor., 10 porto.

I. Slavici. „Nuvele". 1·50 cor., 10 b. porto.

Sadoveanu. „Insemnările lui Neculai Manea". Prețul 2 cor. 10 porto.

Neli Cornea. „Irena", dramă în 4 acte, ce s'a reprezentat pe scena teatrului național. Prețul cor. 1.50, 10 b. porto.

Vasile Alexandri. „Teatru". V., prețul 1.50 cor. 10 porto.

Se pot procura și prin tipografia și librăria A. Mureșianu.

Răspuns la o critică.

In Nrii 19—20 ai »Luceafărului« din Sibiiu dela 15 Octombrie st. v. 1907 se face o critică aspră cărții: »*Filotea* sau întruducere la viet a pia de Santulu Franciscu de Sales, tradusa in limb'a romana de Damianu Eli'a Domsi'a ieromonacu Basilitanu alu monastirei dela Prea Sant'a Treime din Blasiu. Editiunea a dou'a, Blasiu 1906.«

S'a afirmat în revista numită că aceasta carte nu e turnată într'o limbă potrivită și s'a criticat limba și ortografia ei și că a fost aprobată de consistoriu.

Părintele Ieromonac vine acum și ne roagă să-i publicăm răspunsul său, ce-l are de mult gata, dar să îl publicăm cu ortografia lui radicală etimologică. Lucru de tot dificil din care cauză s'a și amânat publicarea până acum. In cele din urmă însă am aflat de bine a face escepțiune, o singură dată, față cu unicul călugăr care a mai rămas la mănăstirea Sfintei Treimi a Blajului, c'un trecut atât de glorios pentru cultura neamului nostru. Am cedat părintelui Domși'a ca să'i facem cu putință »să'și spună păsul ce-i apasă inima de mult, de mult«, și să'i publicăm răspunsul cu ortografia, de care se alipește condus și de venerațiunea ce-o are către Tomoteiu Cipariu.

Părintele Ieromonac să ne erte însă ai spune, că cu conservatismul său rigid nu înțelege mersul timpului în desvoltarea noastră literară și nu înțelege mai ales însemnătatea ce-o are pentru aceasta desvoltare și în viitor doctrina marelui dascăl al limbei române Timoteiu Cipariu. Nu în păstrarea îndărătnică a ortografiei lui Cipariu, peste care a trecut mai mult sau mai puțin el însuși până când era în viață, — ci în pătrunderea și cultivarea bazelor ce le-a pus el gramaticei limbei române, putem să aflăm mângăerea că nu ne-am instrăinat dela acest mare limbist al neamului nostru.

Dar nu voim să criticăm, ci să împlinim o dorință. Deci lăsăm să urmeze aici făr' de nici un alt comentar din partene răspunsul părintelui Ieromonac:

Preaonorata Redactiune,

Binevoiti, me rogu, a publicá in diurnalulu Preaon. Dvostre urmatoriulu respunsu:

Miercuri în septeman'a a 19. de dup'a Rosalia, candumi spuse ore cene de publicatele in »Luceafărul« nr. 19—20.—1907. despre Filotea: in s. basereca, la apostolu se cetea: »Inse unii din prigonire vestescu »pre Christosu nu curatu, socotindu, cà »voru aduce necasu legatureloru mele. »Er' a tii din dragoste sciindu cà spre res»punsulu evangeliei sum pusu. Ce este »dar? Eta in totu tipulu, ori prin pricina, »ori prin adeveru, Christosu sè predica«.[1]) Er' la s. Liturgia, pària ce lectorulu cetesce apostolu, Preutulu dîce in taina asta rogatiune: »Stralucesce, in animele no»stre, iubitoriule de omeni, Dispunitoriule, »lumin'a cea ne-stricatiosa, a cunoscentiei »Domnedieirei tale, si deschide ochii cu»getului nostru spre intielegerea evange»licesciloru tale predicatiuni. Pune intru »noi si fric'a feriociteloru tale precepte »c'a tote poftele carnali calcandu-le, vietia »spirituale se petrecemu, tote cele ce suntu »spre buna placerea ta, cugetandu si fa»cundu. Cà tu esti luminarea sufleteloru »si corpureloru nostre, Christose Ddieule, »si tie marire inaltiàmu« etc.[2])

[2]) Liturgia S. Ioanu Crisostomu pag. 72—3.
[1]) Fi ipeni c. I. v. 16—18.

— Da, da; trebue să te împace; lasă-l pe mine. Trebue. Nefericitul... după atâta muncă.

Peste câteva clipe Ana ținând strâns mânile fetelor, ieșea pe poarta secției.

Cu ochii stăpâniți de gânduri vagi' cu inima liniștită, ca după o furtună care în totdeauna abate si zdrobește în urmă, Ana simțea mânile fetelor, dar nu le înțelegea întrebările și nu le răspundea ci, tăcută, înainta încet pe stradă în căutarea unui adăpost.

D. Fănuță rămăsese singur, pustiu, cu obloanele lăsate și cu lumina aprinsă.

Adâncit în gânduri se plimba în lungul tejghelei, tovarășă neînsuflețită a negoțului său timp de trei ani. Cucerit de o reverie plină de farmec pentru viitorul, care i se arată tot mai clar și mai luminos, buzele începuseră să i se miște pentru a murmura frânturi de gânduri fără legătură, socoteli cari aduceau cu atât mai multă mulțumire sufletului său, cu cât le auzia și rostite.

Se vedea »dirijând« și înveselind lumea cu glume și ghidușii, proprii spiritului său original. Unchiul său, la o masă, înconjurat de toate părțile, ținând banca alături de o grămadă de franci, lăutari făcând să rasune în cântece sala mare, plină de mușterii, unii jucând biliard alții bând, bând necontenit, singuri sau cu fetele de gât, veseli și galanți. Și se opri pe loc cu ochii deschiși mari, lacomi, injectați și, într'o liniște de vecernie rosti, în șoaptă întretăiată, »Fănuță«, cutremurându-se singur la auzul acestui nume. Și tot trupul îi fu străbătut de un val hohotind de fericire și, greoi cum era, făcu o săritură stângace de clovn.

Pe lângă gândul, că asta era nepotrivit cu situația și vârsta lui, își aminti că din copilărie nu mai avusese prilejul pentru o asemenea mișcare — și se înduioșă.

Romulus Cioflec.

Inșiră-te Mărgăritare...

— »Au fost odată trei secerătoare
Ce se iveau din lanuri păn' la brâu —
Trei flori ce-acuma străluceau la soare,
Acum piereau în aurul din grâu...
Au fost odată trei secerătoare...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!«

— »Și iată că, adus de întâmplare,
Trecea un fiu de împărat în sus
Și-a zis atuncea fata cea mai mare:
De m'ar lua pe mine,-aș fi în stare
Ca să-i îmbrac palatul cu un fus...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!

— »Și a rostit atunci cea mijlocie,
Străfulgerând cu secera pripită:
De m'ar lua pe mine de soție,
Eu i-aș hrăni palatul cu o pită...
Dar el privi la ea cu nepăsare:
Inșiră-te frumos, mărgăritare!«

— Și dintre spice-a zis a treia floare:
De m'ar lua pe mine, eu i-aș face,
Trei feți cu plete de-aur lucitoare...
Stă dus feciorul de 'mpărat și tace
Și-a treia zi la curte-i nuntă mare...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!

— »Dar când a fost să nască 'mpărăteasa
Plecă 'mpăratul plin de întristare
Și o țigancă singură rămas-a
Ca s'o 'ngrijască 'n ceasul de 'ncercare...
Căci s'au sculat vrăjmași cu oaste mare...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!«

— Iar când sosi acasă împăratul,
Dorit să vadă mândrii logofeți,
Găsi doi pui de lup, — și tot palatul
Râdea de 'mpărăteasă cu dispreț...
Și ea să spună nu era în stare —
Inșiră-te frumos, mărgăritare!

— »Și s'a făcut țiganca împărăteasă,
Iar cei doi mândri feți nenorociți
In locu acela unde-i îngropase
S'au prefăcut doi dafini auriți.
Când i-a văzut, a prins-o spaimă mare...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!«

— Și-a dat poruncă aspră ca să-i tae,
Și ea cu mâna ei pe foc i-a pus —
Dar fără veste-atunci din vîlvătae
Două schintei s'au ridicat în sus —
Și au căzut pe-un țerm de apă mare...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!

— »Și-apoi din dafinii acei tăeți,
Din cele două mândre schinteioare,
Ne-am prefăcut iar mândrii logofeți,
Ca să venim aici, la șezătoare,
Să spunem trista noastră întâmplare...
Inșiră-te frumos, mărgăritare!...«

Mai tardîu cu 2—3 dîle, dupà lectulu si meditatulu asupr'a celoru publicate mi am dîsu: lumin'a »Luceferului«, cu cea ceruta de Preutu in rogatiunea ast'a, de cumu sè semene, dar' nece macaru nu aduse câtu si de câtu; pentru-cà stralucindu in animele nostre, lumin'a cea ne·stricatiosa a Ddieirei, nu sè pote sè nu manifesteze: in cugetatiunile, vorbele si tote faptele nostre.

Maiestrulu intre scriitorii romani A. I. Odobescu scriindusi impresiunile despre adunarea asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu tienuta in Iuliu 1862 la Brasiovu, — unde la propunerea presiedintelui asociatiunei aceleia: episcopulu Andreiu bar. de Siagun'a, in fiinti'a de facia a Metropolitului Siulutiu si Venerabilului Canonicu Timoteiu Cipariu — sè primise si decretase ortografia etimologica, de ortografia propria a asociatiunei oficiala si statornica, — si de Gazeta reproduse in »Foiletonulu« Nriloru 194—198.—1906 pre intre alte multe, despre costumulu natiunalu asia se esprime:

»E adeveru inse cà unii barbati, — »dar' mai alesu tenerii — crediendu a »d'a acestei aspirari o forma mai invede»rata, socotise de cuviintia a imbracá în »acele dîle unu costumu originalu pre »carel' decorau cu numele de *nationalu*, »dar' care semená forte a *ungurescu*. — »Ungurii l'au luat dela noi !« diceau densii, »va sèl' luàmu înapoi!« — L'voru fi »luatu Ungurii dela noi« le asi fi respunsu, »dar' ce este mai securu e cà adeverátulu »portu romanescu, portulu plaiesiloru din »Bârs'a, din Vrancea, din Muscelu, por»tulu campeniloru de pre Oltu, de pre »Muresiu, de pre Siretu si de pre Tisa, »Ungurii nu l'au luatu dela Romani, si cà »Romanii inca si a-dî se distingu prin »tr'insulu de cele alalte natiuni colocuitore »s'au vecine«.

»Manifestarile nationale de asemenea »natura, cá se atinga adeverat'a loru tînta, »trebuescu se fia trase chiaru din sinulu »poporului, trebuescu se fia o expresiune »viua si nimerita a obiceieloru si infaci»siarei poporului, cà-ci almentrea, candu »adeca suntu numai nisce plasmuiri mai »multu s'au mai pucinu gratîoase ale ce»lor'a ce le producu, ele nu potu desceptá »altu ceva de câtu numai nepesarea seau »uneori chiaru si zimbetulu celoru ce pri»vescu«.

Luat'au Ungurii dela Romani s'au Romanii dela Unguri, — nu potu scí. Ceea ce vedu inse e cà, costumulu celu frumosu albu alu Banatieniloru cu gaitanele sale venete, si florile abundante de pre pieptare si cojoce, semena forte cu acupictur'a si tiesuturele esprimate in: »Ornamentic'a Romana album artisticu« representandu »284. broderii si tiesature dupà originale »tierenesci intocmitu din incredintiarea »comitetului reuniunei agricole romanesci »din Sâbiiu de Dimitrie Comsi'a, profesoru »la seminariulu Andreianu şi presidentu »alu Reuniunei. — Sâbiiu editur'a si proprietatea reuniunei. 1904.«

De-ci precumu D. Comsi'a scose la lumina Ornamenticá cá sè fia vediuta si apretiata de toti, — asia invetiatii romani adunara prin cartile sale cuventele frumose si curate romanesci, cari si stralucescu cá geme adeverate pre lenga pietrele cehesci — nu cá sè fia date uitarei, ori sioreciloru si molieloru prin cele archive, ci sè fia usuate de romanimea desa de tut'inderea. Le adunara asia cum aurarii aduna firicelele de auru de prin pietrisiale si prondurile lutosa ale Muresiului si Ariesului, pentru ca aurulu sè si-l duca cu sene si folosesca unde voru cere lipsele; er' ne-trebuint'a arina si lutulu se fia lasate acolea fluctuatiunei apei.

Celui, ce sè va apucá de adunatu aste relicuia interesanti, cade i-se nainte sè aiba semtiu puru si delicatu cá alu pictorului si musicantului, carele, in sboru asia dîcundu sè prinda nuantiele iconei ce vrè sè sugrafesca, si mai alesu a dîcalei ce o aude şi vrè sè o invetie. Semtiu puru dîcu, carele nu sè afla la turburatulu Luceferu, pre lenga tota ornamenticá si acupiotur'a sa de pre invelitorea prima; maneco aiurea unde trebuire ar' sè se afle.

Pentru cà de sè aflá, ajungeamu la Puritate — ornamentica fia carei limbe si cantece; dar' asía ajunseru la mestecatur'a neintielepta: meseretatea si calamitatea loru. Dicu de mestecatura, pre în ce elementele limbei nostre moderne — »nu »suntu nece de una natura, s'au de una »origine, nece armoniose intre sene, nece »tote domestice, ci adunate si amestecate »straine cu domestice, armoniose cu dis»parate, patrate cu rotunde, cá int'ruchaosu, »pre care nemic'a nu le lega intr'un'a, ci »numai din templare s'au din capritiulu »unoru persone se afla impreunate. Er' »in limb'a romanesca precumu se afla asta »dî in gur'a poporului si in cartile de »pàn'acum, inca si in cartile literaturei »mai noue, nu numai cà suntu elemente »materiali straine inca forte multe, ci inca »si forme contrarie formeloru domestice »romanesci, ne asemenate. Aceste elemente »ostili, nu numai cà preste totu s'ar cade, »seau a le sujugá elementului romanu, »seau a le scote din teritoriulu limbei »romanesci, ci mai alesu din alu poesiei, »care ar' fí şi mai cu mente.«¹)

Aste, mai alesu, dar' inca si cuventele citate din impresiunile D-lui A. I. Odobescu me intarira in credinti'a cà: adeverat'a ortografia adeca limb'a, este numai cea statorita de Parintele Literaturei Romane *Timoteiu Cipariu* — inca de pre atunci, cumu sè spune, de candu cu spatelesi aducea uscature din Nisc'a cà sèsi incalda chili'a calugeresca. Pentru-cà, daca cu costumulu natiunalu este cumu dîce D-nulu A. I. Odobescu: pre in ce sè nu fia si cu limb'a? »acesta dulce limba, careia sè inchinara parintii nostri cá unui »idolu viu si insufletîtoriu, singurulu te»sauru, ce ne a remasu dela eli, ereditate »ne-instrainata si ne-comune cu altii, si »care ca unu firu rosiu singuru e în stare »de a ne conduce pre in tote labirintele »intunecate ale istoriei acestui poporu an»ticu«.²)

Stám singuru meditabundu, la port'a Monastirei, — Miercuri ser'a in 15 Aug. 1906. si, de pre intre omenii retornati dela astrucatulu fericitului Axentie Severu prefectulu legiunei ne-frampte, a statû lenga mene unu tiereanu in vestimente ciobanesci, cu carele in graiulu nostru tierenescu incepumu urmatoriulu discursu: »D-dieu sè-l' ierte bade! — Sel' ierte »D-dieu, parinte! — Da, de unde venisi, »cu scirea lu D-dieu, a-dî, bade? — Dela »Sabiiu parinte! — Dapoi de pre acolo nu »mai adusesi pre nimenea? — Nu!« »Dar' »parinte, se fii bunu se mi dai o carte«.— »Ti-am datu Filotea editiunea prima, nu »mai aibi nevoia si de a dou'a — nu Ti-o »dau cài tiparita cu ortografia lu Cipariu, »de care D-Tale, nu Tî place«. — »Ean »lása-me parinte cà dor' io sciu câte am »cu tenerii estia, c'au lasatu ei pre *Cipa»riu* — Uita-te parinte aci! eca ast'ai »cas'a d tale, si apoi d-ta pleci dela cas'a »d tale, si te duci, te duci, pàna pre la »podulu celu micu, si vii pre la podulu »celu mare, si, cându te torni, si vrèi se »intri în casa-tî, nu poti; pentru cà d-ta »nu-tî mai cunosci cas'a d-tale! — Vedi »parinte, asiasu estia cu limb'a loru!«

In diu'a urmatore, Joie demaneti'a in 16 Aug. 1906. am donatu discurmentelui ciobanu trei esemplaria din Filote'a, cà unulu nui erá destulu.

Durà depenatulu discursului si una derepta cugetare mi am disu: sé voru fi ducundu, ducundu, nu numai pàna pre la podulu celu micu, ci pre podulu cel'a voru fi trecundu si Ternav'a mica, si apoi voru fi mergundu pána pre la Craciunelu ori Cisteiulu romanescu; de pre unde, cá sé se pota re-torná a casa la Blasiu pre podulu celu mare — Ternav'a imbinata au sé o treca pre podulu statoriu dela Craciunelu ori Mihaltiu, si apoi sé venia pre la obrejá ori Thiuriu si Ciufudu. Sé voru fi ducundu si mai pre departe, cumu sé nu se duca, pre la Clusiu, Pesti'a; pre la Wien'a Paris, si Berlinu, de pre unde, cari, cumu se duou invetiati vinu. Numai cá la venitura — tuguriulu cu *curte* romana, de pre unde plecasera, nu le mai suntu dupá gustu: au nevoia de domus-palatiu cu avlia pomposa. Ajunsi in satulu si la cas'a in cari s'au nascutu, aducu cu sene *idei noi*, invetiatele din cas'a parintesca le au ulitatu, si, ecai necunoscuti în cas'a din care au esîtu.

Cându in Ianuariu a. c. 1907 intru in chili'a unei bune cunoscenție, cu una intrebare ore carea, for'a voia me pomenescu rostindu cuventele — scii câte una data gur'a spune mai curundu adeverulu ca anim'a: te ia gur'a pre denainte. —
„а нȣ ѡілешь паскь пъсторїи ши пентрȣ
„кѫче чѣле ръткчіте нȣ ↑тоарсетъ, ши
„челе пердȣте нȣ ле кѫȣтать, ши стрȣнчи-
„нателе нȣ ле легаць, ши — нȣ ле винде-
„кать. Че пре вои ши ка пѫскȣть ши тот
„лоукрȣль пъстореськ пъръситȣль. Че спре
„симбріе нȣмаи че кѫȣтать. Ши нȣ кѫȣ-
„тать фолосȣль ѡаменилѡр, че кѫȣтать чее
дела ѡамени добѫндѫ спȣркатъ“ a se vedé opulu citatu: »Principia de Limba si Scriptura de *Timoteiu Cipariu* pagina 164—5. — bun'a miea cunoscentiami respunde: »nu te intielegu parinte! »Atunci într'unu momentu mi se luminà, şi saltandu cu spiritulu eschiamai: dereptu avusi ciobane: tenerii nusi mai cunoscu cas'a adeca Limb'a.

Ce vomu dîce dar'? Ori prin Filotea — de croitur'a vestimenteloru care ia cutarui ne-plăcândui, dîcea cai trebuescu rochie noue croite dupa mod'a cumu sè pórta la balure-le de acumu; — ori prin publicatele de Luceferulu: *Cipariu* se vestesce, si intru ast'a me bucuru!

Nu dorirea de a fi autoru, ci dorerea de a vedé cumu *stâlcescu* biet'a limba si cu tiepe si carlige netrebuite i strica scriptur'a, cá versatul faciá omenesca, nu numai cei dela Luceferulu cé mai tare cei din Tiera; me determinara sé scotu la lumina şi editiunea a doua din Filotea, Intre carea, şi, Principia de Limba si Scriptura áflase asemenare multa, multa.

Lumin'a Luceferului inse, de cumu se aduca, darai departe cá scapetatele de la resarite, de cea ceruta de Preutu in rogatiunea cetita supt decursulu apostolului: »Stralucesce, in animele nostre, »iubitoriule de omeni, Despunitoriule, lu»min'a cea ne-stricatiosa a cunoscentiei »D-dieirei tale etc«. ori câtu de mare pote fi *poterea intunerecului*.

Asta lumina nestricatiosa afla-se pre in relatiunile oficiose de Protopopi fapte, Preaveneratului Consistoriu, cari mai toţi scriu cu ortografia etimologica moderata cumu au invetiatu si cumui bine. Si ore nu vré fi fiendu curiosu, candu ce ne-va vré fi cerendu denumire de Protopopu, pre in ce densulu ar' scrie cu ortografia academiei? Afla-se pre in circularia-le, scripturele si invetiaturele mai inalte. Dar' mai pre susu de tote, afla-se in conservativismulu santei Mame Baserece — autoritate cu lumina adeveratu nestricatiosa, mai lina si mai curata nu numai cá a agresivului cu duhore bietu Luceferu¹) cé togm'a si cá a academiei de la Bucuresci. Pre care santa Mama Basereca acumu, multi din filii sei, nu voru sè o mai creste intru nimicu.

Nimerescu-se aici numai bine, cu»ventele Papei Gregoriu IX-le din »Ep. ad »Magistros theol. paris. non. iul. 1223 »Ipsi »doctrinis variis et peregrinis abdu ti, re»digunt caput in caudam, et ancillae cogunt »famulari reginam«. Şi, de Prea Fericitulu »Parinte Papa Piu X-le reproduse in En»ciclicà Sa: »Pascendi dominici gregis »mandatum«.... De modernistarum Doctri»nis«. — Ei, amagiti de invetiature diverse »si straine, facu cod'a capu, si costringu »regin'a se sierbesca ancilei — sierbitorei »— Modernismu!

Blasiu, Decemvre 1907.

Damianu Eli'a Domsi'a,
Ieromonacu.

¹) De puritatea limbei, archaismi si neologismi.... a se vedé Elemente de poetica §. 63. seq. pag. 76. seqq de *Timoteiu Cipariu*.

²) A se vedé: Principia de Limba si de Scriptura de *Timoteiu Cipariu* editiunea a doua revediuta si immultîta. Blasiu. — MDCCCLXVI.

¹) „Criticastrii làtra inca si asupr'a celoru mai buni autori“. A se vedé Dictionariulu Limbei Romane de A. Tr. Laurianu si I. C. Massimu pag. 137.

Finlandezii contra beției.

Parlamentul finlandez a votat cu unanimitate, oprirea tuturor băuturilor spirtoase, cu mai mult de 2 la sută alcool, *a îngăduit deci numai berea slabă.* Legea e încoronarea unei lupte îndelungate a poporului finlandez împotriva alcoolului şi poate face să se mire cei cari țin mult la alcool. Nu putem însă să nu admirăm acest popor, care se luptă cu atâta încordare în contra unui rău social atât de mare.

Zilele astea legea va trebui să se înainteze împăratului Rusiei, spre încuviințare. *Ea îngădue alcoolul numai ca medicament sau pentru scopuri tecnice şi ştiențifice.* Statul are monopolul fabricărei şi vânzărei pentru aceste scopuri. Legea nu opreşte însă alcoolul şi băuturile alcoolice pentru soldații ruşi nici vinul pentru împărtăşanie.

Se zice că Alexandru al III-lea a chemat dieta țărei în 1863—64 tocmai ca să ia măsuri împotriva alcoolismului în Finlanda. La acea dietă țăranii s'au lepădat de dreptul ce aveau a fabrica rachiu şi a vinde.

Plângea cu hohot biata 'mpărăteasă
Intr'un ungher, cum asculta acestea;
Iar împăratul crunt se 'ntunecase
Inţelegând ce rost avea povestea,
Pe când ţiganca se făcea ca varul...
Şi singur se 'nşira mărgăritarul!

(„Sămănătorul“) *St. O. Iosif.*

Moş Toader.

Parcă-l văd intrând pe uşă pe moş Toader. cu fața râzătoare totdeauna şi întrebându-ne:

— Ce mai veste, copii, pe-aici pe la oraş? C'apoi pe la noi nu-i nimic.

— Bine, moş Toadere; dar ar fi şi mai bine, dacă ne-ai mai spune câte ceva din tinereţele dumitale.

Moş Toader erà un om ca de vre-o 70 de ani, scurt, cu o barbă albă şi lungă de parcă erà moş Crăciun, bun la inimă şi dătător: iți dădeà, dacă se puteà, şi cămaşa de pe dânsul.

Nu-ţi spuneà nimic până nu-l rugai e vre-o două-trei ori.

— Povesteşte-ne ceva, moş Toadere, îl rugarăm şi a doua oară.

— Ei! hai, de hatârul lui Ionică, să vă spui ceva vechiu, vechiu de tot, tocmai de pe când erà bunicul flăcău...

* * *

»Apoi erà acum jumate şi mai bine de veac, când trebuià să trec prin pădurea a mare şi întunecoasă, o ştiți voi, aia în drumul şoselei, care duce la oraş.

— Da de unde s'o ştim, moş Toadere...

— Apoi da, că bine ziceţi copii, n'aveţi de unde s'o ştiţi.

— Da spune mai departe, moş Toadere, zise Ionică.

— Apoi bine că mi-ai adus aminte, Ionică, că eu mă luasem cu altceva. Şi cum vă spusei mai departe, eram pe atunci de vreo zece ani, şi nu ştiam aşa de bine drumul la oraş. Dar fiindcă aveam treabă mă pune naiba şi mă duc.

»Când ajung în pădure, eacă apuc alt drum decât acel care trebuià, şi mă rătăcesc!

»Văzând eu că nu mai ies la căpăt, apuc pe rând fiecare drum; căci am uitat să vă spun, că acolo unde mă găseam atunci, drumul se răshiră în alte cinci drumuri mai înguste.

»Tot degeaba, căci pe care drumuleţ mergeam, când ajungeam pe la mijloc, dădeam peste câte o prăpastie de ţi-érà frică să mai înaintezi.

»Dar nu erà numai asta!

— Dar ce mai erà? răspunseră copiii.

— Incepuse a se întuneca şi-mi era frică.

»Văzând eu asta, am apucat-o prin pădure, doar oi gási un copac mai gros şi bun de culcat în seara aceea.

»După puţin timp găsesc în sfârşit unul. Mă sui încet şi mă îngrămădesc pe o cracă.

»Dela o vreme aţipisem. Tocmai când dormeam mai bine, aud un zgomot la rădăcina copacului şi văd o lumină.

»Erau nişte hoţi, cari furaseră o vită, o tăiară, fripseră carnea şi acum se puseră oamenii la mâncare.

— Dă-te jos strigă unul din hoţi, căci par'că mă zăriseră!

Inima din mine mi se făcuse cât un purece.

— Dă-te veveriță jos, ce mi te-ai cocoţat acolo sus, strigă unul altul.

Ne având ce face mă dau jos încetişor ca să nu cad, căci eram oleacă cam ameţit de somn. Când ajung jos ce să vezi!

Mă înhaţă hoţii, şi mă bagă într'un butoi bătând capacul cu cue, ca să nu-l pot scoate. Ear ei luară pielea vitei, lăsând numai oasele şi plecând sănătoşi.

* * *

Lupii auzind sgomotul şi mirosind a carne, începură a se aduna ca la pomană rozând la oase.

Ce să fac eu acum, ca să scap din butoi? Imi ziceam: dacă o aluneca coada vre-unui lup în gaura dela cep a butoiului, aş şti eu ce să fac! Şi numai cum mă gândeam, văd o coadă în gaură; era coada unui lup. care tot învârtindu-se pe lângă butoi după oase, i-a alunecat coada înăuntru. Eu apuc atunci coada cu amândouă mânele şi trag cât pot. Văzând asta lupul, şi totodată simțind şi durerea, o ia la goană în vale şi eu, în boloboc, după dânsul.

Pe când se târea bolobocul pe pământ, la vale, numai dă de un pietroi şi se sparge, lupul de frică o ia razna prin pădure, ear eu a dat Dumnezeu de-am scăpat teafăr şi sănătos precum mă vedeţi, copii, până 'n ziua de azi.

Ear dacă râdeţi şi nu credeţi, încercaţi şi voi!

Gh. Budu
din Tulcea

„Amicul Tinerimei“

S'a înfiinţat apoi o mişcare antialcoolică în ţeară şi la 1885 au sosit o mulţime de petiţii la dietă, cerând să se oprească fabricarea, importul şi vânzarea de băuturi îmbătătoare, afară de cele pentru leacuri, nevoi tecnice şi ştiinţifice. In 1900, din 450 de comune ale Finlandei, 305 au cerut lege de acest fel. Aveau 140.000 de iscălituri.

Nu s'a ajuns la scop, dar oareşi cari mărginiri s'au votat. La ţeară s'a oprit negoţul cu rachiu şi vin. Consiliile comunale au drept a opri şi vânzarea berei în *majatalot* (cârciume, casele poştei, hanuri). Şi au şi oprit-o mai în toate. Fabricile de bere, ce se află la sate, au voie să vânză numai cu ridicata.

In oraşe poate consiliul comunal opri orice vânzare cu mărunţişul a rachiului şi a altor băuturi, distilate, îmbătătoare. In privinţa negoţului cu vin nu au putere aşa întinsă. Pe fabricele de bere la oraşe le pot sili să aibă numai o singură prăvălie la desfacere.

Legea cea nouă, care a votat'o parlamentul ales prin vot universal, e deci numai încoronarea unei clădiri, la care se lucrează de mulţi ani. Propaganda sârguincioasă, timp de 25 de ani a făcut ca majoritatea poporului să fie pentru oprirea atât de aspră a băuturilor spirtoase.

Nici o societate de muncitori nu îngăduia să se aducă sau vânză băuturi spirtoase în localurile sale. Restaurantul camerei, cel dela teatrul cel mare, cel dela casa studenţilor, nu au de loc băuturi alcoolice. La ospeţele reprezentanţilor ţerei sau comunelor nu se bea nimic îmbătător; toate ziarele cele mai de seamă sunt pentru oprirea desăvârşită şi nu mai publică la anunţuri nimic despre spirtoase.

Finlandezii îşi jertfesc libertatea faţă de binele public şi nădejduesc cu tărie, că împăratul, care e mare duce la ei, va încuviinţa legea.

S'a zis că tratatele de comerţ încheiate de Rusia cu alte ţeri, fac nelegală această oprire a importului de băuturi. Dieta a răspuns că poprirea nu e totală, căci îngădue importul alcoolului pentru medicină, ştiinţă şi tecnică. Pe lângă asta convenţiile îngădue măsuri restrictive întru cât e vorba de paza sănătăţei şi ordinei publice. Se mai poate adăoga că, chiar după legile de azi, nu mai e voe de mult timp să se aducă în Finlanda alcool.

Negustorii mari cu vinuri franceze au protestat la Petersburg. Dar se ştie că numai 1 la sută din exportul francez în Rusia se desface în Finlanda Neapărat că pot intra vinurile fără alcool, cari din ce în ce, tot mai mult se cer în Finlanda.

Putem avea orice părere în privinţa acestor măsuri, dar e frumos să vezi un popor, care caută să desfiinteze cu totul beţia, — zice profesorul R. Herod, în »N. Fr. Presse«.

Cercetarea stupilor.

In luna lui Martie stupii iernaţi în locuri închise se scot în stupină. Intr'o zi frumoasă, după ce albinele au zburat câte-va zile, începem cercetarea stupilor pe rând, în modul următor: Deşchizând uşa dela ladă şi ridicând pragul ferestrii, lovim în părete cu degetul arătător şi ascultăm tonul albinelor din stup, după care putem afla starea lor. Dacă la lovitură primă, albinele dau un murmur tare, dar după aceea se linişteso, atunci totul e în rânduială. De cumva murmurul e cu totul altfel decât la stupii normali, e mai ţişăitor, făcând pauză, apoi iar continuând, stupul nu e în regulă: e cuprins de diaree (cufoare) sau e lipsit de apă, ori e atăcat de şoareci, ori e fără matcă. Când după lovitura pe păretele coşniţei, albinele nu dau ton de grabă, şi tonul e cam slăbuţ încetinel, în astfel de cazuri avem un stup, care se chinue luptându-se cu foamea, şi trebue numai decât să-i ajutăm dându-i miere. Iar de nu auzim nici un semn de viaţă, stupul e mort.

Fundul coşniţei trebue curăţit trăgând toate sfărmăturile şi albinele moarte pe o bucată de hârtie, pe cari apoi le examinăm cu băgare de samă. Când între albinele moarte aflăm matca, atunci stupul e orfan şi mai târziu trebue să-l împreunăm cu altul, care e în regulă; de aflăm larve de lucrătoare, atunci e semn bun, că matca e la viaţă şi a început cu prăsirea; iar de cumva aflăm larve mari de trântori ori chiar trântori tineri morţi, stupul e cu matcă falşă

După ce am cercetat toţi stupii în felul acesta, aşezăm iară învălitoarele, închidem uşa şi facem notările de lipsă despre fiecare stup cum l-am aflat.

O cercetare mai amănunţită în lăuntrul stupului nu e de lipsă, decât numai în cazul, când stupului îi lipseşte hrana, ori vr'un şoarece s'a încuibat între faguri, şi atunci cât se poate de liniştit să cercetăm fagurii, ferind de răceală pe cei cu pui.

La coşniţele simple cercetarea se face şi mai uşor. Coşniţa o ridicăm de pe scândura ei, examinăm sfărmiturile, cum am zis mai sus, apoi curăţim tot şi aşezăm coşniţa iar la locul ei.

Mai trebue să cercetăm sborul albinelor la urdiniş, care de asemenea ne descopere multe taine din lăuntrul stupului Albinele, cari se ivesc la urdiniş şi sunt obosite neputând zbură, se murdăresc pe scânduriţă, sânt cuprinse de diaree, acelora le încălzim cuibul cu o ţiglă călduţă, le oferim mursă călduţă de zăhar alb; şi căldura le va îndemna să sboare. curăţindu-se afară. Dar şi aci vom fi băgători de samă, ca timpul să fie cald şi prielnic, fără vânt, cu temperatură de cel puţin 8° C. Albinele căzute înaintea stupinei şi amorţite, le adunăm într'o sticlă şi după ce le încălzim în odae, le slobozim, ca să se ducă fiecare la stupul său.

Dacă timpul către finea lui Martie va fi mai cald şi durabil, începem o a doua cercetare amănunţită. iar dacă din cauza timpului nu putem face această examinare, atunci o facem în luna lui Aprilie.

Scopul acestei cercetări este, ca să ne facem o icoană clară despre proviziile de miere, despre tăria stupului şi despre prăsitoare. Cu ocaziunea acestei cercetări de a doua oară deşchidem uşa şi scoatem fagurii unul după altul până ce am ajuns la cuibul puilor. Dacă puietul e strâns în cerc fără a fi multe celule goale, neouate, atunci e semn foarte bun, că matca e capabilă de ouat. Dacă sunt spărturi mari între ouă. atunci matca e defectuoasă Dacă celulele sunt acoperite bulbucat şi ouălile sunt neregulate, atunci matca e falsă şi trebue delăturată. Când într'o celulă se află 2—5 ouă şi unele chiar pe marginea păreţilor, atunci avem albini lucrătoare, cari depun ouă şi stupul n'are matcă.

Cercetarea stupilor e neapărat de lipsă, ca să le putem da îngrijirea corăspunzătoare.

„Economia" *Preotul Ioan Jucoş*

Alunul la sfârşitul iernei.

Alunul este un arboraş, care creşte în toate pădurile din partea deluroasă şi şeşoasă a ţării noastre.

Copiii îl cunosc mai cu seamă din cauza fructelor sale plăcute şi a ramurilor sale mlădioase, din care se pot face cele mai frumoase nueluşe pentru jocuri.

Credinţele poporului ne povestesc despre alun o mulţime de lucruri minunate. Aşa se zice că o nuia de alun este apărătorul cel mai bun contra şerpilor. Această putere o datoreşte alunul următoarei împrejurări.

»Intr'o după amiază copilaşul Isus adormise în leagăn şi Maica sa văzându-l adormit se duse în pădure să culeagă fragi ca să-i dea când se va deştepta. In pădure găsì un loc cu fragi foarte frumoase, dar când se aplecă să culeagă una, din mijlocul lor sărì o viperă. Maica Domnului se sperie, lăsă fragile şi fugì spre casă, însă vipera o urmărea. Atunci Maica Domnului se ascunse după un tufiş de aluni şi stătù acolo până când vipera se îndreptă în altă parte şi se făcù nevăzută. După aceea Sf. Maria culese fragile şi pe când mergea spre casă zise: după cum astăzi m'a apărat pe mine alunul, aşa să apere de acum înainte şi pe ceilalţi oameni. De aceea din timpuri străvechi se crede că alunul e cel mai bun apărător contra viperilor şi a celorlalţi şerpi şi a muşcăturii lor.

Cu smicelele alunului se descântă precum şi cu mugurii puşi în apă neîncepută, iar cu zama aceasta se spală muşcătura de şarpe.

Cu băţul de alun, ce creşte într'un an şi cu care s'a bătut şarpele, care sugea o broască, scăpând şi broasca şi şarpele, poporul nostru crede, că se pot alunga norii şi furtunile.

Pe cât de minunate sunt lucrurile ce se povestesc despre alun, tot atât de minunate sunt lucrurile ce nu se povestesc, ci se pot chiar vedea întâmplându-se în viaţa unui alun. dacă îl observăm cu puţină băgare de seamă.

Mai întâi, dacă ne vom uita la un alun în timpul iernei, vom vedea un lucru foarte ciudat. Pe când la cei mai mulţi arbori, după căderea frunzelor, nu au rămas pe ramuri de cât din loc în loc muguri mici, pe ramurile alunului se văd, afară de muguri, nişte corpuşoare lungite numite »motocei« (mâţăşori).

Ce sunt aceşti motocei şi de ce au fost ursiţi să trăiască într'un anotimp aşa de posomorât şi friguros cum e iarna? Răspunsul îl vom afla uşor, dacă vom observa un tufiş de aluni pe la sfârşitul ernei, când zilele încep să devie mai călduroase (prin Februarie sau mai ales prin Martie*).

Pe când în tot timpul ernei motocei erau tari şi îndreptaţi în diferite direcţiuni, acum încep să se lungească, se pot îndoi fără să se rupă şi se apleacă cu încetul în jos, până când devin verticali. Dacă îi observăm mai de aproape vedem, că fie-care e format dintr'un fir, lung de câţi-va centimetri, pe care sunt prinse, ca nişte raze, frunzişoare verzi brune, care au forma unor solzi.

Pe faţa de jos a fie-cărui solz se văd prinse câte două frunzişoare ce acoper câte 8 umflături mici (numite saci cu polen) pline cu o pulbere fină de culoare galbenă ca pucioasa. La cea mai mică mişcare a motoceilor se scutură din ei nouraşi fini din această pulbere (numită polen)

In afară de motocei se văd pe ramuri, din loc în loc, muguri, dintre cari unii sunt mai umflaţi şi din ale căror vârfuri ese câte un buchet de firişoare purpurii.

Dacă desfacem un astfel de mugure şi îl observăm cu sticle înmăritoare, d. es. cu lupa, vedem că, afară de frunzele obişnuite (încă mici de tot), sunt unele frunze, de care sunt prinse, pe aceiaşi faţă, câte două corpuşoare rotunde (ca nişte alice mici) numite ouare, pentru că în ele sunt închise nişte ouşoare albe. Pe fie-care ouar se văd câte două firişoare purpurii. Dacă pe capătul din afară al acestor firişoare s'au prins fire de polen atunci ouarele vor creşte mari şi vor devenì fructe (alune), iar fie-care ouşor va devenì sămânţă (miezul alunei). Ouarele, pe ale căror firişoare nu s'a aprins polen, se vestejesc, se usucă şi cad. Aşa dar pentru ca alunul să facă fructe trebue ca polenul să ajungă pe firişoarele purpurii.

(Va urma).

*) Observarea celor descrise mai departe, se poate face (şi e bine a se face) mai uşor, dacă pe la sfârşitul ernei tăiem câte-va crenguţe de alun' care au pe ele motocei şi muguri şi le punem cu capetele într'un pahar cu apă, ca pe un buchet de flori. Punând paharul într'o odaie caldă, la o fereastră, ce primeşte lumina de-adreptul dela soare, alunul „înfloreşte" în cel mult cinci zile.

Dare de seamă şi mulţumită publică.

Pentru »Petrecerea cu dans«, aranjată de tinerimea română din *Făgăraş* şi jur la 1 Martie c. în sala dela hotel »Paris«, au binevoit a trimite contribuiri domnii: Dr. Titu Perţia, medic 10 cor., Victor Pildner de Steinburg, apotecar 5 cor., David Chiuşdea, preot, Şinca-nouă 5 cor., Dr. Ioan Neamţiu, asesor la scaunul orf. 4 cor., Dumitru Mailat, scriitor advoc. 2 cor.

La cassă au binevoit a solvi peste taxă domnii şi doamnele: Dr. Nicolae Şerban, deputat dietal 15 cor., Dr. Teodor Popescu, advocat 15 cor., Alexandru Belle, vice-comite 14 cor., Iohann Hermann, apotecar 8 cor., Luiza Făgărăşan, Emil Bokross, primpretor subst. Arpaş, Traian Streza, comerciant, câte 5 cor., Damaschin Poparadu, notar, Streza-cârţişoara 4 cor., Alesandru Pocol, proprietar, Matei C. Jiga, director de bancă, Iosef Taglicht, fabricant câte 3 cor., Aneta Stoica de Vist, Iosef Bisztray, primpretor, Aron Poparadu, asesor la sc. orf. în pens., Edmund Königstein, inginer, Nicolae Vlaicu, pretor, Virgil Pauşan, cand. de adv., Şercaia câte 2 coroane.

S'au încassat cu totul 295 cor. Spesele petrecerii au fost 244 cor. Venitul curat de 51 cor. conform hotărârii comitetului aranjator s'a dat fondului »*Masa studenţilor români dela gimnaziul de stat din Făgăraş*«, administrată de banca »Furnica«. Susamintiţilor sprijinitori ai petrecerii noastre le aducem şi pe astă cale sincere mulţumite.

Făgăraş, la 8 Martie 1908.

Camil Negrea, controlor. *Dr. Emil Pop*, cassar.

MULTE ŞI DE TOATE.

Câte-va leacuri ieftine.

Este de mare folos, dacă nu trebue să alergăm după doftorie în apotecă, ci ne putem folosì de ceea-ce avem în casă. Iată câte-va lucruri, cari se află totdeauna în casă şi se pot folosi ca doftorii: Mămăliga moale şi caldă legată peste umflături e cea mai bună cataplasmă. — Făina de grâu pusă pe bube coapte, usucă rana şi potoleşte mâncărimea. — Săul înmuiat cu spirt şi amestecat cu săpun la căldură, înmoaie bătăturile făcute de jug, de şea ori de hamuri; apoi se poate folosi pentru a înmuià unghiile crepate. — Ouăle asemenea se pot folosì cu mult succes, şi anume, atât albuşul, cât şi gălbinuşul şi coaja. Contra ranelor din stomac şi din maţe sau la boalele beşicii udului, nu poate fi altă doftorie mai bună şi mai folositoare decât albuşul dela patru ouă amestecat încet cu un litru de apă căldicică şi cu puţină miere sau zahăr pisat bine. Apoi albuşul oului usucă şi acopere ranele mici ale pielii, locurile pe unde cade părul, bubele şi arsurile. Gălbinuşul de ou bătut bine şi subţiat cu apă căldicică ori mai bine cu ceai de romoniţă (muşeţel) de tei ori cu lapte căldicel, este o doftorie bună la animale mici. Tot această doftorie se poate folosì la scursura cu sânge (disenteria) animalelor mici. Coaja oului pisată se dă, în lipsa altei doftorii, la viţeii cari au diaree. — Zama de usturoiu (un pumn de usturoi uscat se pisează bine şi se toarnă peste el jumătate litru de apă clocotită) e leac foarte bun pentru diaree la toate animalele de casă. »*Economia*«.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.